

Fischer Fülöp A kinyilatkoztatás helyének öt neve s-pataki főrabbi:

I. „Czin pusztájának nevezte, mert Izrael parancsokat kapott ott.” (Sab. 89)

Mi a vallás és a vallásosság lényege? Áhitatos érzelmeknek ég felé szárnyalása? I'tenkereső vágyakozás rajongása? Segélyért és megváltásért epedező szívnek I'ten felé áramlása? I'tentől való függésünknek lenyűgöző tudata? Avagy a végtelen világegyetem léte végső okának és az egyes részei és részecskéi közötti érthetetlen összefüggések végső Forrásának felismerése? Vagy talán az emberi élet alakulására kiható vallási szabványok-e? Ime, a zsidó bölcsek válasza: „Midbar czin! S'nictavü jiszroél ólov.” Alapelvek, I'tenre és az emberi élet magasabb rendeltetésére utaló tanítások nélkül nem képzelhető el a vallás és a vallásosság. De a zsidóság mégis legelső sorban a „s'nictavüt”-t domborítja ki. Vagy talán precízebben: mindjárt hozzákapcsolja a hitelvekhez, „Tajró civó lónü Majse — tant parancsolá nekünk Mózes!” A Hithez rögtön oda kell kapcsolódnia a Parancs teljesítésének: a Tettnek. Hitelveknek kell irányítaniuk a mi tetteinket, cselekvéseinket. S áhitatos, vallásos érzések szent oltári tüzének kell át meg áthevíteniök azokat. De a zsidó felfogás szerint mégis csak a Tettnek, az Életnek kell a vallásosság centrumát képezni, nem pedig absztrakt gondolatoknak, vagy elmosódó érzéseknek. Cádik b'emünösasz jichjeh! A zsidóság nem ismerheti el annak jogosultságát, hogy az absztrakt dogmák hirdetését és vallását meghazudtolják a tettek és életmegtámasztási formák, hogy az áhitatos, égfelé szárnyaló érzéseknek pogány, i'tennélküli élet legyen a kíséző zenéje...

*

II. „Másik neve Kódés volt.” — Mivót, vallásos kötelességteljesítést, Tettet, Élet-et hirdet ugyan a zsidóság a vallásosság lényegének, de azért mégsem akarja, hogy a vallásosság cselekmény és gyakorlat üres formalizmussá válja-

nak, miévsz anósim m'lümódó-vá, embernek élettelen szokásai, bensőségteljes átérzést nélkülöző pusztá mechanizmus legyenek. Ezt jelenti a kinyilatkoztatás másik neve: „Kódés, s'nizskadsü jiszroél ólov!” Kódésnek is nevezetett, mert Izrael meg lón szentelve rajta! „Szentek legyetek, mert szent vagyok Én, az Örökkévaló a ti I'tenetek!” I'ten a szentség forrása, a szentség példája. Miként I'tennél a szentség legbensőbb lényeg és nem valamiféle külsőlegesen hozzátapadó tulajdonság, akként nektek Izrael fiainak is arra kell törekednetek, hogy a szentség bensőséges lényegé váljék tibennetek, nem pedig a ti valódi lényetektől teljesen különálló különleges cselekményben manifesztálódjék csupán-csak. Ezért mélységes értelme van a chasidikus ritusnak, mely a „sém jichüd küdsó b'rich hü!” elmondását kívánja minden vallásos cselekmény gyakorlása előtt. Meg akarja óvni a vallásos gyakorlatot az elmechanizálástól. A szellemiség légrébe akarja emelni a gyakorlatot!

*

III. „Nevezetett még Kedémajsz pusztájának is, mert rajta adatott meg az elsőbbség Izráelnek.” Nem földi hatalomnak, földi nagyságnak előnye ez, mint Izráelnek feneketlen düttől tajtékozó ellenségei elvakulva hiszik és hirdetik. „Kicsiny Jákob és szegény!” Minden hatalomra éhes népbolondító demagóg beléje törli sáros csizmáját. Hanem szellemi és erkölcsi kvalitásokra vonatkozik ez. Hiába zárták évszázadokra sötét, levegőtlen gettókba, s nyomták el testben és lélekben. Alig nyitották meg ezen üldözött páriánép előtt az egyenlő jogok szabadság-kapuját, máris méltó versenytársnak bizonyult az emberi kultúralság és civilizáció minden mezején! S hiába akarják újra gettókba zárni és testileg és lelkileg megnyomorítani ezt a népet... „Mégfogya bár, de törve nem!” áll Izráelről is. Miként Tórájának

génusza a rémes multban megóvta lelki szemét az elhomályosodástól és lelki életét az elsatnyulástól, akként a jelenben és minden jövőben is meg fogja óvni minden ádáz gyűlöli és üldözli kívánsága ellenére, ha talán nem is a reá mért pária-sorstól, de a pária — lélektől! „S ha oldaladon ezrek is hullanak el, s tiz ezrek jobbodon — tehozzád nem férnek oda!” Hulljanak bár mint ősszel az el-sárgult falevelek a hitvány lelkülettiek, a gyáva konclesők Izráel fájáról, — a hatalmas törzset Titusok és Hadriánusok silány epigónjai sem fogják gyökerestől kivágni tudni!

*

IV. „S nevezeték még Póron pusztájának, mert rajta szaporodtak el és nagyobbodtak meg.” (Midbar Póron, s'póru v'róvü ólov.) A Szinájon kinyilatkoztatott törvényekhez való ragaszkodás, az ebből a ragaszkodásból kisarjadó tiszta zsidó családi élet, mely mentes volt a máshol dúló erkölcselenségtől és elfajulástól, tette lehetővé, hogy Izráel egy ellenséges világ minden életére törő áskálódásainak dacára és közepette is fennmaradjon.

*

V. „S végül nevezeték Szináj pusztájának, mert innen bocsátkozott le a gyűlölet (Izráel iránt) a világ népeire.” („Midbar szináj, s'jordo szinoh l'ümajsz hoajlom ólov.”) Gyűlölik a világ népei Izráelt emberi gyarlóságaiért és érnyeiért, de legfőképpen I'tentől nyert kegyadományaiért. „Füstölög a Szináj egész hegye, mert I'ten lebecsültetett reá”. Nem tudják megbocsátani Izráelnek, hogy neki nyilatkozta ki magát I'ten! Tehát vágy tagadni, vagy leki-csinyelni törekszenek a kinyilatkoztatás történelmi tényét. Csak prologusnak állítják oda, mely megelőzi az igazi világtörténelmi jelentőségű szinjátékot. Hiszen csak e napokban nyilatkozta ki egy ékes szavú református püspök a felsőházban, hogy azért nehezedik két évezredes „átok” a zsidó népre, mert még mindig ott áll a Szináj tövében és nem cseréli fel azt más, kellemetesebb helyzetet nyújtó hegygel!... S kiszedik, kitördelik a legszebb, a legcsodálatosabb fényű gyöngyöket ama koronából, melylyel ott a Szináj tövében ékesítette vala I'ten Izráelt, s azt mondják, hogy őket illetik meg azok... Nekünk pedig csak az a válaszuk minden bántalmakra és üldözésekre: Mi továbbra is ott maradunk a Szináj tövében s cselekedni fogjuk mindazt, mit I'ten követel tőlünk. Ez a feladatunk és záloga egykori megváltásunknak...

Budapesti orth. izr. leányinternátus

Miniszterileg engedélyezett leánytovábbképző, vallásos zsidó nevelés, kereskedelmi képzés. Idegen nyelvek. Iparművészet. Általános művelődés. Felvilágosítás: STERN MAGDA tanárnő, Bpest, VII. Damjanich-u. 18. V. em. 9.

Orth. Gyermekeküldő Otthon, Lőcsefüred, 750 m.

Bőséges ötszöri étkezés, mérsékelt árak. Pedagógiai és orvosi felügyelet. Vízvezeték, villany, uszoda. Gyönyörű fenyvesekben, egészséges napos szobák. Kirándulások, társasjátékok. Tulajdonos: GRÜNHUT ÁRON, LEVOCKÉ-KUPELE. Referenciát és felvilágosítást nyújt (szívességből) Dr. Deutsch Adolf igazgató, Budapest, VII., Dob-utca 35.

Szent Tóránkat nem hagyjuk...

A Szináj-hangokkal és Szináj-színekkel átítatott zsidó lélek a szent várakozás derűjével számlálta mindenkor a szomorú emlékekkel átszótt szefirő-napokat, örömmel nézett elébe az annak végén felvirradó ünnepnek, a Tóra-adás magasztos ünnepének. És közel két évtizede, hogy az azt megelőző Sabbosz Bamidborkor a zsidó közösség méltó fogadtatást rendez a „Mattan-Tajró” szent ünnepének, készséggel tanúságot tesz, hogy a Tóráért áldozni akar és örömmel áldoz is. Sabbosz Bamidbort a Tórának, a Tóra szilárd védőbástyájának, az „Országos Tomché Jesivosz Egyesület”-nek szenteli.

A szefirő melábus napjai után, melyek most még szomorubbak voltak, mint máskor, ezidén sötét gondtól és fájdalomtól lesújtott szívvel, borongós hangulatban, fátyolos tekintettel nézünk a kinyilatkoztatás közelgő ünnepe elé.

A Tóra fellegváraiból, a jesivákól is szomorú hírek érkeznek.

Nehéz idők szakadtak a zsidóságra. A gyűlölet magasra duzzadt árvizének irtózatos hullámai csapdossák épületének talpazatát. Tombol és tajtézkik körülöttünk a gyűlölködés szennyes árja.

Felekezetünk legjobbjai kutatják a bajok forrását, keresik a gyógyulás módját. Nagy rabbijaink szívbemarkoló szavakkal utalnak felhívásaikban a zsidóságot ért katasztrófákban rejlő I'teni újmutatásra és ennek megfelelően a vallási élet minden terén őszinte Tsivó-ra hívják fel. Idéztek szent könyveink tanítását, mely szerint a zsidóságra zúduló

minden bajnak, minden szenvedésnek a Tóra-tanulás és Tóra-tanítás elhanyagolása a főokozója és felhívják a zsidóságot mélységes magabaszállásra és különösen ezen mulasztások kellő pótlására. Bölcs tisztánlátással szól a megállapításuk:

A Tóra népe, a Szentírás hordozója és terjesztője megalázva, megbélyegezve, erkölcsi és anyagi létében megtámadva, — mert ő saját maga nem becsülte eléggé meg azokat, akik közötte a Tóra buvárai, nem gondoskodott kellően azoknak erkölcsi és anyagi létéről, akik közötté a szent Tan terjesztői.

Megrendítő felhívással fordulnak vezetőink: a központi iroda elnöke, a debreceni, kisvárdai, nyírbátori, szombathelyi, nagykállói, győri, ujfehértői és nyírtassai főrabbi és R. Sólajm Eliezer az ujfehértői rebbe, Sabbosz Bamidbor alkalomból a zsidó közönséghez. Ébresztőt, megrázó riadót intéznek minden érző zsidóhoz a jesivák megmentéséért, I'ten dicsősége, a zsidóság jövője, a Tóra megmentése végett kérnek, könyörögnek, esedeznek... Sabbosz Bamidbor összes jövedelme eddig is kizárólag az Országos Tomché Jesivosz-é volt, de rendkívüli idők, rendkívüli eszközöket is tesznek szükségessé.

Teljes erővel szállnak tehát vezetőink síkra, szívből jövő és szívhez szóló szavakkal a „Tomché Jesivosz Sabbosz” ezidei különös sikere érdekében.

A magyar orthodoxia mult évben tartott nagygyűlésén elhangzott a veszkiáltás: A jesivák létszáma apadóban van! Nyugalanságot keltett ezen sziréna-hang. Felfigyeltünk rá. Átéreztük a fenyegető veszélyt — de nem gondoskodtunk annak elhárításáról. Felismertük a bajt — de nem intézkedtünk megszüntetésére. A tespedés, a sorvadás fokozódott. A jesiva szomorú hírei a veszély megdöbbentő képét tárják elénk és visszhangozzák a böcherek százainak jajsavát. A jesivák jelen szemeszterben kénytelenek voltak a böcherek felvételét igen erősen korlátozni, a jelentkezők jelentékeny hányadát vérző szívvel vizsautasítani.

Ezt nem nézhetjük tovább tétlenül. Szent Tóránkat nem hagyhatjuk. Kell, hogy vallásunk és önmagunk iránt tartozó kötelességünk tudatára ébredjünk. Nem lehet addig nyugodtan enni és aludni, asztalhoz ülni és nyugovóra térni, amíg a nyomor és kétségbeesés kiáltása

hallatszik a jesivákól, amíg jesiváink léte veszélyben van. A jesivakérdés nem tárgyalásra, nem magyarázatra, hanem segítségére szorul. Segíteni kell, segíteni akarunk, segíteni fogunk. Kell, hogy végre mindnyájan beálljunk a sorba és kéz a kézben életerős bástyává tömörülhessünk szent Tóránk és ezzel magunk védelmére. Szent Tóránkat nem hagyjuk.

Biztos bizalommal a magyar zsidóság igaz zsidó érzésébe, megértő értelmébe, felelős érzületébe és gondolkodásába, a zsidóságnak önmagába való hitébe vetett hittel nézünk az ezidei „Tomché Jesivosz Sabbosz” elé. Amelynek csak egy eredménye lehet: a siker.

A szefirő napjai elmúlnak, midőn a Mattan Tajró szent ünnepe beköszönt. És a zsidó közönség minden lehető megfog tenni, a Tóra ünnepének méltó, Tóraáldozatokkal való fogadásával, hogy elmuljanak a borús napok, hogy elülze a zsidóság egeről a sötét felhőket. „Chó-rusz al halichajsz” bölcseink szerint annyi, mint „chértusz misibüd malchijajsz”, a Tóra érdemében jön a várva várt megváltás. „Kol hamkabel ólov ajl Tajró, maavirin mimenü ajl malchusz”. Mi áldozni fogunk, mindent feláldozunk Tóránkért. Szent Tóránkat nem hagyjuk. Te pedig, Urunk Teremtőnk, hallgasd meg imánkat. Vess már véget... Vess már véget a viharoknak, végnélküli földi bajnak, földi bajnak, sötét árnyak, virradatlan éjszakának. Mindenható! Változtasd át pirkadásá az éjszakát. Legyen fény a sötétségből, vigasság a szenvedésből. Teljesüljön mielőbb szent ígéreted: Kümi ajri, ki vó ajréch!

Express- és postajáratok hetenként

TRIEST -b61- VELENCE -b61-

Dalmácia, Albánia, Görögország, Törökország, Egyiptom, Palesztina, Szíria, Rhodos, Fekete tengerre

Felvilágosítás és prospektus

ADRIATICA

Tengerhajózási Rt.

VII. Thököly-ut 2, IV. Váci-u. 4.

Adriatica Forg. Iroda Kft.

V. Nádor-utca 21.

V. Szent István körút 4.

Csak ilyen csomagolásban valódi az orth. koser

Ceres

Ügyeljen tehát vásárlásánál a „Ceres” márkára és a fenti csomagolásra.

Zsidó összetartás, hol vagy?

Ebben a súlyos válságokkal teltt korban, amelyben élünk, rengeteg nagy horderejű jelenséget észlelhetnek azok, akik az események felett nemcsak szemlélődni, hanem gondolkodni is szoktak. Vajudó, abnormis idők ezek, talán a világtörténelem legnagyobb válságának előestéje, amikor nem lehet szokványosan felmérni a történéseket.

Az élet ugyan mindig az örök mozgás jegyében haladt, a korszakok, divatok s áramlatok bizonyos törvényszerűséggel váltották fel egymást, de azok rendszerint a stabilitásnak, az állandóságának felismerhető jeleit viselték magukon. Értelmesebb, hogy az élet fluktuációja nem volt olyan heves és izgulékony, mint manapság, amikor már néhány év alatt a sorsformáló áramlatok kaleidoszkopszerű váltkozását vagyunk kénytelenek átszenvedni.

Olyan általános érvényű megállapítások és igazságok, amelyek egy nyugalmis korban tökéletes érvénnyel bírtak, a mai dinamikus időkben fikcióként hatnak, mert átgázol rajtuk az idő, esetleg már a holnap, amely meghozza a maga új világszemléletét. Régi igazság az is, hogy az idő, — vagy hívjuk sorsnak — nem aklimatizálódik, nem alkalmazkodik. A sorshoz, — ehhez a zsarnokhoz — az embernek kellett mindig alkalmazkodnia, ha nem akart mindent legázoló acélhengere alá kerülni.

Amikor néhány évvel ezelőtt a weimari Németország eltűnésével Európa egyik legnagyobb országában az államépítés fundamentumává, bástyájává és pillérévé lett az antiszemitizmusnak intézményesítése, s amikor ez az eszme hatalmas kisugárzása és erős propagandája révén kezdett Európa más országaiban is tért hódítani, hatalmas erőpróba elé lett állítva a zsidóság diplomáciai és politikai vénája, amely diplomácia, — ellenségeink szerint — egész Európát behálózva, szuverénül intézte — és horribile dictu — intézi Európa sorsát!

Az idő, — amely minden tételt és elméletet igazol vagy megcáfol — sajnos kegyetlenül rácsáfol a zsidóság politikai szupremációjának tézisére. A politikálásban a legnagyobb valóeredményben a helyes értékelés, az erőviszonyoknak tökéletes ismerete, a taktikai képes-

ség és bizonyos előrelátás a közeljövőre. Az ügyes politizálásnak csak ez lehet az inkarnációja. S éppen ez a felismerés hiányzott teljesen a német zsidóságból és hiányzik általában a magyar zsidóságból is.

A német zsidóság drámája nem lenne olyan kegyetlen és fájdalmas, ha a feltámadó új idők sodrában nem megállni, hanem alkalmazkodni akartak volna. Ha a sebeknek világgákiütése helyett még meglévő hatalmas gazdasági erőit mobilizálta volna az elesett zsidóság s egyben saját maga szociális és gazdasági válságának megsegítésére. Ha nem folytatott volna szemlélőmagatartást egy állami apparátussal élesztett gyűlölet ellen, hanem energiáját az egymásrautaltság jegyében saját erőforrásainak gyarapítására és megerősítésére használta volna fel. Röviden tehát: ha alkalmazkodni, vagy más szóval ha politizálni tudtak volna.

Az antiszemita hullám kifejlődése alatt és után — amely a zsidótörvény megszárazásával érte el kulminációját — sajnos ugyanazokat a feltűnő hibákat és mulasztásokat kell észlelnünk nálunk is, amelyek kétséget támasztanak az említett zsidó politikai fölényt illetően.

Tény, hogy utólag könnyű a hibákat felfedezni, de a körülmény, hogy most mutatunk rá, mitsem változtat a tényeken.

Az antiszemita sajtó kárörömmel mutat rá permanensen bizonyos jelenségekre előrenemlátása folytán a zsidóság rossz politikai érzékére. S ebben a megállapításban a tények sajnos az antiszemita sajtónak adnak igazat. De

Görömböly-Tapolcza

gyógyfürdőn megnyílik júniusban a régi helyen **ENGEL JENŐ** orth. kóser étterme Miskolcra.

Gyermeküdülés Mátrafüreden!

Június 16-ától vészeségny, étvágytalan gyermekeket viszek üdülésre a legmészelebbi áron. Ideális környezetben a strand közelében. Bőséges orth. ellátás, német társalgás, kirándulások, Orvosi pedagógiai felügyelet.

Érdeklődés: **GRÜNWARD MÓR** állami tanító **EGYEK.** (Hajdu m.)

ugyanezeket a kritikákat hallottam sok liberális politikusunktól is, akik a zsidóságtól e súlyos időkben több politikai rugalmasságot vártak.

A magyar zsidóság a zsidótörvényben közjogi, alkotmánytipró merényletet látott, amelyet hatalmas védői filippikával akart megdönteni. Mint rossz politikus nem ismerte fel a helyzetet, azt az örökérvényű ténnyt, hogy gyűlölet ellen nem lehet érvekkel argumentálni, s ahelyett, hogy berendezkedett volna megmaradt értékállományával való okos regenerációra, „alkotmányküzdelemre” pazarolta energiáját, s ami még fájdalmasabb, most, küzdelmének meddősege után, ölbetett kezekkel adja át magát a semmittevés lelket pusztító letargiájának. Mintha nem éppen most volna százszor is kötelessége a zsidó tőkének, hogy pattanásig megfeszülve tegye meg kötelességét a lerongyolt és kenyérméltó középosztályáért! Értsék meg már végre az idők szavát és rendkívüli időkhez mérten ne riadjanak meg a rendkívüli feladatoktól sem! Egy nagy nép szelleme és életrealitása a legválságosabb időkben szokta megcsillagotatni legragyogóbb értékeit.

Ha a magyar zsidóság egyedeit nem saját négy falának védelme, hanem a szeretet jegyében fogant nagy szociális segítenikarás fogja át-hatni, akkor a magyar zsidóság könnyebben fogja átvészelni a mai súlyos időket.

A zsidójavaslat képviselőházi tárgyalásakor a szónokok gyakran utaltak a zsidóság közötti összetartásra, mint nagy regeneráló erőre. Ha a zsidóság politikai képességeinek megítélésében sajnos igazuk lett az antiszemitáknak, ám legyen igazuk a zsidó összetartás és zsidó sorsközösség megállapításaiban!

Most a kinyilatkoztatás szent ünnepén, amint egyesek voltak öseink a szent parancsolatok elfogadásában és megtartásában, — úgy hassa át a hazai zsidóság vezető és tehetőségeit is az a természetes kötelesség, amely frott törvények nélkül is a gazdagot a ninostellen szemben kötelezi.

Ez a szellem az, amelynek, ha meg akarunk maradni — a zsidóság jövőbeni politikájában uralkodnia kell.

KORNITZER BÉLA.

Ezrek zarándoklása az első munkácsi Jahrzeitra

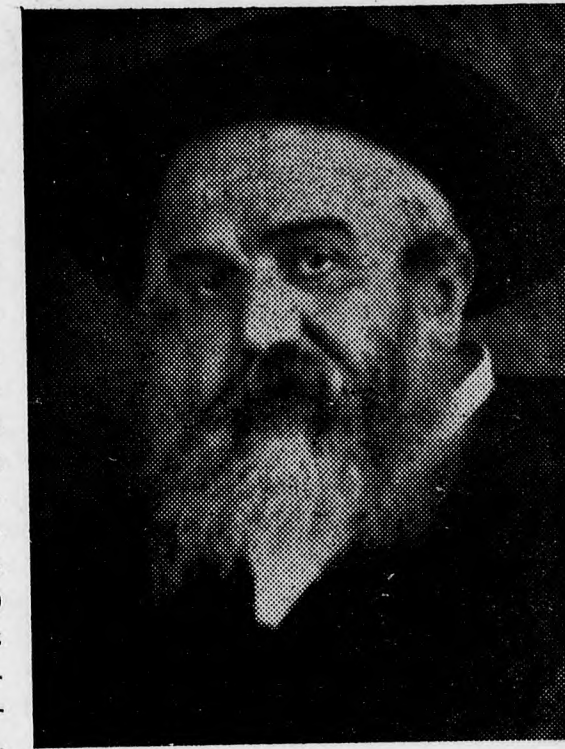
Szivon 2-án szerdán kegyeletes megemlékezést tartott a chaszidizmus híveinek sok ezernyi serege. Egy éve, hogy a hirneves munkácsi főrabbi *R. Chájim Elózor Spira* elhunyt. Első Jahrzeitján megemlékeznek felejthetetlen egyéniségről bensőséges tisztelettel mindazok, akik életében elébe járultak, bátorítást és bizalmat nyerve és akiknek alkalom adatott, vele eszmecserét folytatni, vallástörténeti, vallásbölcseleti, vagy a zsidó közösséget érintő egyetemes dolgokról.

Már kedd estére igen sok zarándok — főleg tanítvány — érkezett Munkácsra, hogy résztvegyen a „munkácsi tanítványok szövetsége” akkor megtartott alakuló közgyűlésén. Szerdán pedig ezrivel érkeztek mindenfelől a kegyelettevők, hogy fohászukat kiöntsék Istenhez eme nehéz időkben a nagy gaon sírjánál. Egész nap folyt a sírhoz való zarándoklás. Igen sokan voltak Magyarországból, ahonnan kedvezményes vízummal lehetett utazni erre az alkalomra. Számos rabbi is volt a zarándokok között.

A sírnál elvégzett imák után a zarándokok természetesen az özvegnél, majd a megdicsőültnek tudós vejenél és utódjánál *R. Bórich Rabinowitsch* főrabbinál tisztelegtek. Itt a régi reminiscenciák felelevenítése után természetesen a *Darché Tsivo* nevet viselő talmudi főiskolára terelődött a szó: a jesiva fejlesztése szívfűgye az ifjú főrabbinak. Jelenleg 250 növendék folytat benne tanulmányokat és nevelődik az ósrégi, intranzigens vallásos szellemben. Most egy 25 méter hosszú sátozt építenek a főrabbi kertjében, ahol nyáron kellemesen, friss levegőn tanulnak majd az ifjak. A Tóra-tanulás támogatói lelkesedéssel törekednek a menza élemezésének megjavítására. A jesiva anyagi támogatása igen eredeti és célravezető módon történik. Egybe van kötve a kegyelet törvényével. A jesiva egy *Misnájosz-egyesület* alapított, amely Jahrzeitok alkalmából végzi a tanulási kötelezettségét és ezért akinek Jahrzeitja van, ad egy menza-napot a jesivának, vagyis fedezi a menza egy napi költségeit. A beszahmidrosban egy nagy táblán vannak feltüntetve a nevek és dátumok, mikor van az illető után a Jahrzeit. Így idegenben lakók is bekapcsolódhatnak a jesiva hathatós támogatásába. Nagyon ajánlatos, hogy a főiskola volt növendékei és a megdicsőült főrabbi emlékének tisztelői forduljanak ebben az ügyben R. Menáchem Ösztreicherhez (címe: *Ösztreicher Emanuel, Mukacevo, Fő-u. 3.*), aki készséggel szolgál bővebb felvilágosítással.

Az első Jahrzeit alkalmából kiemelünk

egy érdekes mozzanatot a most megjelent „*Zochrenü L'chájim*” c. műből. (Ehrmann Bernát rabbi, Kisvárdai.) Bemutatja a megdicsőültet működése megkezdésekor, amikor beköszöntő drósóját tartotta — *Vajéró* szidrája volt és ebből citálta a szentírásit verset: „*Vajar, v'hinné slajso anósim nizóvim ólov*”, Ábrahám ósátja látta, ime három férfi áll előtte... Ő is három kiváló mestert tart szemé előtt: dédapját *R. Cz'vi Elimelech*, a „*B'né Jiszoschor*” szerzőjét, továbbá nagyatyját, aki már Munkácson működött és atyját *R. Cz'vi Hirsch Spirát*, akik lelki szemei előtt lebegnek minden cselekedetében... Ehhez a programjához mindenkor hű is maradt.

Ugyanez a széfer megemlíti a nyolc év előtti jeruzsálemi találkozását *Alfundari* nagy kabbalistával, aki pont a főrabbi pár napos szentföldi tartózkodása alatt halt meg 117 éves korában. Ez a találkozás a kabbalistával, mint emlékezetes, valóságos szívügye volt a munkácsi főrabbinak és amikor visszatért a Szentföldről, *Szivon 2-án hajnali 1/2 3 óra*kor érkezett meg Munkácsra, ahol óriási tömeg várta az állomáson. Házába érkezve azután a kísérők zenével és énekkel akarták emlékeztetni tenni az összejövetelt, de ő az egészet leintette, bevonult szobájába, ahonnan csak azt hallották, hogy hangosan sóhajtozik és azt

mondja: „*Szivem, szivem, a sziv tudja a magáét*”. Azt hitték, hogy a szentföldi nagy mesterre gondol... *Es hét évre rá, Szivon 2-án pontosan ugyanabban az órában kilehelte lelkét*...

Az évforduló alkalmával érdemes lesz még ideiktatni egy nyilatkozatát, mely meghitt körben röviddel halála előtt hangzott el tőle, hogy milyen úton járjon a zsidóság. Ezeket mondotta:

— *A nagyapám, aki igen híres rabbi volt, egyszer ezt prédikálta: Valahol a Tiszán áll egy régi híd. Kicsit már megviselte az idő, de még mindig lehet rajta járn. Katonák is masírozhatnak rajta és ha nehezen is, de elbírja még a megakartott szekereket is. Jöttek aztán mérnökök, tanult, tudós emberek és elhatározták, hogy új híd építenek. A régi mellett. Megépítették betönből az állványokat, munkások serege dolgozott éjszakán át, tele hittel és ambícióval. Az új híd lassan, de épült: a régi mellett. Éjszaka vörös lámpát tettek a közepére és a lámpás mellé hatalmas táblát: „Vigyázz! Épülő híd! Veszélyes!” Az emberek, akik a Tisza egyik oldaláról a másikra akartak menni, a régi hídát használták, hiszen az új még nem készült el és a betonoszlopok meztelenül emelkedtek ki a Tisza megáradt vizéből...*

— *Egy éjszaka jött egy ember, lehet, hogy elvesztette a fejét és azt gondolta: megpróbálom az új hídát. Híába volt ott a vöröslámpa: nem törődött vele és ráhajtott a hídra. Persze, kocsiival együtt belefördült a Tiszába... Ott veszett... Hiszen a híd még nem volt készen...*

— *Nagyapámnak ez a hasonlata pontos felelet arra a kérdésre, milyen úton haladjunk. A zsidók új hídja még nem készült el, ne járjunk rajta. Itt van nekünk a régi. Ha kissé elnyűtt is, de járható. Az új hídön rajta a tábla: Veszélyes! Az építők jóhiszeműek, a betonoszlopok talán erősek, de — a híd még nem kész... Palesztinába csak a Mesiás vezetheti vissza a zsidóságot... Emberek soha... Az angoloknak nagyobb érdekeik a 300,000,000 arab, mint az a pár százezer zsidó, akik odakinn élnek és véreznek...*

— *A zsidók útja: jónak lenni, lojálisnak ahhoz a néphez, amely hazát adott neki, megtartani a szombatot és törvényeit annak az országnak, ahol élnek és várni a Messiást, aki el fog jönni. Hogyan mondta Bismarck? A világháború egyszer eljön, lehet, hogy harminc nap múlva, lehet, hogy harminc év múlva. A Messiás is eljön, lehet, hogy holnap, lehet, hogy száz évek múlva, de eljön biztosan...*

Megfelelő könyvet talál minden aktuális zsidó problémára **GONDOS SÁNDOR** zsidó könyvkereskedésében Budapest, VI. Andrassy út 53. Kérjen könyvjegyzéket!

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárúk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Egy belzi Soviajsz-éjszaka...

...A nő szemlehangja állt. Szégyen-érzet fogta el; pedig nem volt mit szégyenkeznie. Férje kitaszította. Elkergette. Miért: nem tudja. Mindig hű volt hozzá. Bégen tépte már lelkét ez az állapot; de várt erre a magasztos ünnepre, a kinyilatkoztatás ünnepére, mert ekkor akart megjelenni a Rebbe előtt. Igen, a virrasztás éjjelén akar beszélni a Rebbevel, éjjel, amikor a hangok, zokogások messze-messze szállnak és nem tompítják el azokat a nappalok zivaja, a robotok melancholikus hangjai. Amidőn a Rebbe Soviajsz éjjelén virraszt, akkor keres módot arra, hogy a Rebbe előtt ki-öntse lelkének minden fájdalmát.

Beköszöntött a kinyilatkoztatás fenséges, csodás ünnepe. Jámbor lelkiülettel mondott áldást az ünnepi gyertyák felett. Mély áhitattal recitálta az ünnepesi szolozsmákat, kiűst csinált, elköltötte az ünnepi vacsorát s bencsolás után már talán esti tizenegy is elmúlt, elment a Rebbehez. Előre megfogalmazta mondani-valóját. Elrendezte szószórint panaszát. Az úton odameret elmondogatta magának folyékonyan. És most hogy a Rebbevel szemtől-szemben állt, nem jött szó ajkára. Állt meggörnyedten mint egy öreg asszony, pedig még életének delén volt.

A hosszú csendet a Rebbe szakította meg. Igaz, hogy a nő baját nem tudta; de azt megállapította, hogy a baj nagy. Érezte, hogy mély seb tátong lelkében; hisz régi prakszisa óta még sohasem történt meg, hogy valaki ünnepének idején keresse fel ügyes-bajos dolgával.

— Beszélj lányom — szóló biztatón a Rebbe — öntsd ki szívedet, talán megkönnyebbülsz!

A nő csak erre várt... Megszóltat és könnyek között mondta:

— Rebbe! Férjem elkergetett. Kített az uocára. Szétronbolta hajlékomat. Idegeneknél húzódok meg ideiglenesen. Nevetnek rajtam a szomszédok. Közprédává lettem. Nem mondom, hogy nincsenek bűneim, hisz bűnösök vagyunk mindnyájan agyagból gyurt emberek;

de mégsem érdemlem meg az ilyen iszonyú nagy büntetést. Férjemmel szemben pedig igen kevés a bűnöm. Talán szépittem magamat? Érette tettem... Szerettem a pénzt? Miatta teszem... Még a bűnöket is érte bűnözöm... És ha ezek mégis elítélendő bűnök, hát Rebbe, mondd meg, van nő a világon, akiben ezek nincsenek? Talál férjem jobb feleséget nálamnál? Rebbe! én csak az övé akarok maradni! Mellette akarok élni! Oldalán van otthonom! Ott van boldogságom! Beszélj lelkére, Rebbe, hogy fogadjon vissza; hisz tudom, érzem, hogy nem gyűlöl, de talán hamis vádalk folytán tette amit tett... De nem fakadhatott gyűlöletből cselekedete, mert hiszen Get-levelet nem adott...

A Rebbe megkönnyebbülten állt helyén... Intett a nőnek, hogy most már eleget beszélt, már rajta a sor.

— Lányom — szól a Rebbe. Nincsen nagy baj. Ha nincsen Get, akkor még egymásé vagytok. Férjedet megfogom hívni ünnep után. Lelkére beszélek és bízom benne, erős meggyőződése, hogy visszafogad és még sokkal boldogabban fogtok egymás mellett élni mint ennek előtte.

— Rebbe — szól ujjongva az asszony. Nem kell halasztani ünnep utánra, hisz ő itt van híveid között. Ő is chósziidok közé tartozik. Beszélj Rebba most vele... Most, a soviajszi szellő, a kinyilatkoztatás szelleme jobban lelkébe préseli lágy szavaidat és bizonyára több hatása lesz rá, mint szürke hétköznapon...

A férj szinte szédül bámulatában, midőn a Rebbe szobájába lépve az asszonyt megpillantja. Felesége eljött utána... Tudta, talán megérezte, hogy a kinyilatkoztatás ünnepén hol kell őt keresnie... Tudta talán a nő, hogy ő hol lesz található... Hirtelen egy olyan gondolat villant át agyán: hisz már ezért is érdeme van feleségének...

— Mondd, fiam, szól a Rebbe. Hogy tudsz ilyen cselekedni? Mi nagy bűne lehet ilyen törékeny nőnek. Talán nem

hű hozzád? Szavaiból érzem, hogy szeret téged... Látod, téged kerestél; mindaddig, míg meg nem talált. Hogy válhatnál el ilyen ragaszkodó feleségtől? Hogy cserélhetnéd őt fel egy más nővel? Belepillantok szívedekbe és — itt szinte emelkedett hangon mondja a Rebbe — látom, hogy hála P'tennek nem lakozik ott egymás iránt gyűlölet; hanem sejtem, hogy téged kedves fiam valamilyen ellensége a nőnek környékezett meg, hogy eltántorítson hitves feleségedtől. Ennélfogva, bár általában tilos itélkezni ünnepen, a férj és feleség között helyreállítandó béke nagy horderejű tekintettel a szent Tóra nevében máris meghozom és kihirdetem az ítéletet: Fiam! Kötelességed feleségedet visszafogadni. Hajlékomba vezetni. Mert Te a chüpo alatt tett ígéreted alól nem vagy mentes. E nő Téged szeret. Soha nem csalt meg. Ennélfogva nincsen semmi indokod arra, hogy őt megalázd. Érted fiam — ez a p'szak din — amely e pilanatban jogerős.

A férfinek könnyű tódult szemébe. A mélyet lélegzett. Elhatározott léptekkel közeledett a nő felé és azt mondta:

— Rebbe, köszönöm. Rebbe engedelmekedem. Hisz erre vártam. Vártam, hogy utánam jöjjön. Hisz csak próbára tettem...

Evvel megfogta felesége kezét és egymás iránti szeretettel eltelve mentek ki a Rebbe szobájából...

A chósziidok már türelmetlenül várták a Rebbet. Sokan a kíváncsiságuk köztül a Rebbe ablakánál álltak, és végig hallották és látták a jelenetet. Mire a Rebbe visszatért hívei közé, már szájról-szájra ment az újabb „majfész” (csodátett) amit a Rebbe művelt.

Szóval, a Rebbe visszatért híveihez, elfoglalta helyét és tovább folyt az éjjeli ájtatosság és tanulás.

A chósziidok legnagyobb bámulatára, egyszerre csak a Rebbe az asztalra dőlve elszundikált. Nagyon csodálkoznak, hisz a Rebbe aki más éjjel is a talmud foliánsai között szokott virrasztani, akinek egy éjjeli virrasztás semmi, most, Soviajsz éjszakáján alszik; amidőn a virrasztással jövő kell tenni azt, hogy a kinyilatkoztatás reggelének alkalmával későn ébredtek őseink és P'ten előbb jelent meg a Szináj hegyén... Most pedig a Rebbe e mulasztást nem teszi jóvá, hanem alszik...

De a chósziidok bámulata és csodálkozása csak akkor emelkedett tetőpontra, amidőn a Rebbe álmában nagyokat nevetett. Mi lehet ez? A Rebbe nevet? A Reb-

be, aki mindég fájdalmas arcán hordozta a góliusz keserveit, most amidőn a góliusz isszonyúan testünkbe hasít, most, amidőn Izrael ezer sebből vérzik mindenhol szerte a világban, most nevet a Rebbe? Nem szóltak semmit egymásnak, mert hisz a chósziid nem kritizálhatja a Rebbet; legfeljebb csak nem érti meg, de egymásra való bámulásukban kiemelkedett a kérdőjel: Mi ez? Mit jelentsen ez? Miért nevet a Rebbe... A Rebbe pedig mintha álmában sejtette volna a hívők bámulatát, avval reflektált a chósziidoknak, hogy álmában még jobban nevetett.

A Rebbe felébredt... Szemei lángoltak, úgy ragyogtak mint a napsugár dél-idején. Ugy égette a hívőket a kíváncsi-ság, hogy szinte szerettek volna könyörögni a Rebbe-nek: mondja el álmát, mert az bizonyos, hogy a Rebbe valami kelle-meset álmodott, de nem merete senki a Rebbet megkérdezni...

A Rebbe ezt érezte. Látta a chósziidok arcán, hogy valamire kíváncsiak...

A Rebbe elkezdte: — Álmodtam... Gavriél ungalod oda állt P'ten trónja elé és azt mondta:

— Kegyelmes P'tenem. Hogy tetszett nekem a belzi előbb elhangzott ítélete? Helyesen, al pi din paszkenolt?

Az Ur nyomban felelt:

— E vade! Nem fér hozzá kétség!

— Akkor P'tenem — szól Gavriél, — az Rád is kötelező! Te, fenséges P'tenem, a mai napon vezetted chüpo alá magadnak Izraelt egykoron a Szináj hegy lábánál. És most elkergetted őket, közprédára teszed ki őket mindenütt a népeknek. Ütik-verik őket. Megalázzák őket. Másodrendű lényekké minősítik őket. Ők nem lettek hütlének Hozzád. Ragaszkodnak Hozzád. Ők nem cserélnek fel Téged. Mi a bűnük? Szeretik a pénzt. Éretted teszik, hogy taníthatassák gyermekeiket, hogy miczvókat tehessenek, mert a miczvóhoz pénz kell. Emlékezz P'tenem amidőn Te arát kerestél Magadnak; ki ment utánad uttalan utakon, a pusztában, a sivatagban, nem-e Izrael, a Te örök hitvesed? Nincsen semmi okod, hogy elhagyd őket!... Talán ádáz ellen-ségek beárujják, megvádolják Izraelt? Te, P'ten, ne hallgass erre. Ők utánad jönnek. Eljöttek Hozzád... Tehát, P'ten, ha a belzi jól paszkenolt, úgy Te is nyujtsd ki hitvesednek, Izraelnek segítő kezedet. Nyujtsd ki jobbadat, mint az a földi chósziid és vezesd hitvesedet régi hajlékába, térv vissza hozzá, régi szeretettel!

És mit gondoltok, kedves híveim, mit felelt erre a Mindenható? — folytatta a Rebbe. Ezt mondta a Teremtő:

— A belzi p'szak din-ját réám nézve is kötelezőnek elfogadom...

Ezért nevettem és örültem álmomban és ezért Ti is örülhettek. Adja az Ég, hogy a Mindenható érvényesítse mielőbb

ezt az ítéletet — fejezte be a Rebbe elbeszélését.

A hívők pedig a csodálatos soviajsz-éjszakától átszellemülten, extázisban fogtak hozzá a reggeli imához a kinyilatkoztatás szent ünnepének hajnalán...

... És amidőn felolvasásra kerültek a kinyilatkoztatás igéi, az egész szent gyülekezet áthatódott attól a fenséges gondolattól, hogy a Mindenható újból visszatér elhagyott Izraeljéhez, keblére öleli hitvesét, mint egykor a Szináj hegyénél...

Poll Ernő

A messiásról*

A Nobel-díjas Szentgyörgyi professzor megjegyzését olvastam e napokban, hogy minden tudományos könyvnek ma egyúttal „Nachschlage-buch”-nak is kell lennie, azaz lexikonszerűleg tájékoztató kézikönyvnek, különben a tudományos-ság széles területeit már alig tudnók áttekinteni. Ezt az igazságot láttam igazoltnak, mikor ugyanaznap megkaptam a berlini Schocken-Verlag legújabb kiadványát, hazánkfia, Dr. Zobel Moritz könyvecskéjét I'ten felkentjéről: „A Messiásról és a messiási időről a Talmudban és Midrasban.” A messiáskérdésről, erről a hatalmas, világokat, vallásokat, népeket megmozgató problémáról összefoglaló, tudományos képet adni összesen 192 lapon — szinte alig látszik lehetősé-nek. És ez a törhetetlen szorgalmú, precíz akribiával dolgozó szerény munkása a zsidóságnak, kinek bámulatos gazdagságú könyveit a szombatról, a zsidó esztendő ünnepeiről annak idején ezen a helyen ismertettük, mégis megtette. Nem-hiába egyesül benne a magyar lamdon tájékozottsága a német doktor alapos-ságával, míg az egész munkát a modern kor Sachlichkeitje, szűkszavú, csupán tényeket regisztráló tárgyilagossága jellemzi.

*) Moritz Zobel: Gottes Gesalbter. Der Messias und die messianische Zeit im Talmud und Midrasch. Bücherei des Schocken-Verlag. No. 90—91.

Szliács fürdő

Sziv-, gyomor- ideg- és mindennemű női bajoknak. Igen gazdag természetes meleg szénsavas és vastartalmu fürdő- és ivókúra.

METROPOL SZÁLLÓ

70 szoba, villanyvilágítással, fürdő a házban. — Unsorfer Isonci orth. főrabbi felügyelete alatt. — Bpestről közvetlen gyors, valamint közv. autóközlekedés. Vissza 66% kedvezmény. — Igénylésekre a Nemzeti Bank átutal személyenként 4—5000 Kc-t. — Felvilágosítás, prospektus közvetlenül, vagy: Dr. Strausz, Bpest, József-körút 9. (Telefon: 133-999.)

Dr. Fürst Aladár

Tátralomnic! תאטרלומניץ Tobovits-penzió!

Kitűnő konyha, jó kiszolgálás, mérsékelt árak. Elő- és utószезонban 10% engedmény. Lakodalmak és bankettek elő- és utószезонban legszebb kivitelben. JOSEF TOBOVITS, Tatranska-Lomnica, Villa Bugsch. Telefon: 38.

ROSENBAUM PENZIÓ és ÉTTEREM

SIÓFOK, Batthyány-u. 2 a „HAP”-villa. Telefon: 80. Modern kényelem. Terrasz-étterem. Magyar-francia és diabetikus konyha. Mérsékelt árak. Kérjen prospektust. (Epesti érdeklődés Wesselényi-u. 4.) A tabi orth. Rabbiság felügyelete alatt.

Örökérvényű és mulandó törvények

Különös aktualitást kölcsönöz a Törvény ünnepének az a sajnálatos körülmény, hogy különböző országokban nap, mint nap törvényeket nyújtanak be, javaslatokat szavaznak meg és a törvények mind: I'ten kiválasztott népe a zsidóság ellen irányulnak.

Ezeket a törvényeket, melyeket parlamentekben szavaznak meg, emberek hozzák: Halandó emberek.

És ez, hogy halandó emberek hozzák ezeket a törvényeket, magánviseli azt, hogy a törvények is mulandók.

Halandó emberek találták ki a nürnbergi törvényeket, a lengyelországi megszorításokat. Ugyancsak halandó emberek tervezték a Darányi-kormány által benyújtott zsidótörvényt és a behozott végzetési tilalmat. Romániában az élők sorából azóta eltávozott Goga akarta törvénybe iktatni a zsidóság megsemmisítését célzó törvényeket és rendelkezéseket.

De nemcsak a közelmúlt eseményeit idézhetjük, hanem tanuságtételül hozhatjuk az egész világtörténelmet. A filiszteusoknak csak a nevéik maradt meg. Egyiptom kegyetlen fáraóinak mumiái csupán turista-látványosságot nyújtanak.

... Immár 3250 esztendeje, hogy az Örökkévaló a Szináj hegyén kinyilatkoztatta az első és igazi „Zsidótörvényt”. Ez a törvény azóta sziklazilárdan áll ellent minden olyan törekvésnek, amely a zsidóság egyeteme ellen irányul. Ez az I'teni kinyilatkozás túlélt az összes törvényeket és rendelkezéseket, amelyeket gyarló emberek hoztak. És ez a törvény mindaddig, míg a világ fennáll, ad nekünk zsidóknak erőt ahhoz, hogy türelemmel viseljük el elleneink támadását és bizalommal tekintünk a jövő felé.

Berkovits Zoltán (Genf)

Bál Sém-legendák

Mikor Rabbi Wolf a Szentföldre készült és búcsút vett mesterétől, Bál Sém megérintette tanítványának száját kinyújtott mutatóujjával és így szólt: „Vigyázz a te szavaidra, hogy kellő feleletet tudjál adni!”

A hajót, amelyen Bál Sém tanítványa utazott, elsodorta a vihar és egy ismeretlen, látszólag pusztán szigeten kellett kikötnie. A zivatar nem sokára elcsendesedett, de a jármű léket kapott és így még nem bocsátkozhatott megint a tengerre. Az utasok közül többen, Rabbi Wolf is, kiléptek a szárazföldre, hogy megtekintsék a különös idegen tájat. A többiek egy idő múlva visszatértek; Rabbi Wolf ellenben mély szemlélődésbe esve nem állott meg, hanem egyre tovább és tovább ment az úton, amíg eljutott egy ódon építkezésű s mégis szinte érintetlenül álló nagy házhoz. Csak ekkor — péntek volt történetesen — kapott észbe, hogy a hajó nem várja meg őt; azonban még mielőtt valamire eltökélhette magát, az ajtóból kilépett egy fehér szakállú, ráncos arcú, de még töretlen agg ember vászonruhában.

— Ne aggódj, Rabbi Wolf, töltsd velünk a szombatot, a rákövetkező napon folytathatod utadat — szólt a pátriárka.

Míntha álmodnék, hagyta a rabbi, hogy az aggastyán elvezesse a fürdőbe, tiz magas öreg ember körében végezte imádságát, velük étkezett és álomszerűen telt el számára a szombat. Rákövetkező reggel az agg ember elkísérte őt a tengerpartra, hol egy hajó horgonyozott, bucsuzóra megáldotta őt, aztán pedig — mikor Wolf épen sietve a hajóhídra akart lépni — kérdezte őt:

— Mondd csak, Rabbi Wolf, milyen a zsidók sorsa a ti országokban?

— A Világ Ura nem hagyja őket cserben, — felelte gyorsan és tovább ment.

Csak mikor már messze kinn járt a hajó a tengeren, világosodtak meg a gondolatai, észbe jutottak tanítójának szavai, szívét mély megbánás fogta el és elhatározta, hogy szentföldi útját nem folytatja, hanem mihamar hazatér. Egyik hajóslegényénél kérdezősködött és megtudta: a hajó már úton van hazafelé.

Mikor Rabbi Wolf odalépett Bál Sém elé, ez szomorúan, de szelíden rápillantott és szólt:

— Helytelen feleletet adtál te a mi ősapánknak, Ábrahámnak. Nap mint nap kérdezi ő az Örökkévalótól: „Milyen sorsa van az én gyermekeimnek?” És az Örökkévaló feleli: „Nem hagyom őket cser-

ben.” Miért nem szóltál előtte a számkivetés kínjairól?!

*

... Egyszer Jajmkipur utáni estén felhők takarták el a holdat és Bál Sém nem végezhetette el a holdra való áldásmondást. Ez őt nagyon nyomasztotta, mert mint annyiszor, most is úgy érezte, hogy imádsága erején mulik a kifürkészhetetlen sorsnak alakulása. Hiába fordította mélyesége erejét a bolygócsillag fényének segítségére, hogy levethesse nehézséget leplét. Valahányszor kiküldött valakit, azt a hírt kapta, hogy a felhők még jobban megsűrűsödtek. Bál Sém végül letejt a reményről.

Eközben a chászidok, akik mitsem tudtak Bál Sém bánkódásáról, összegyűltek a külső házban és táncba kezdtek. Ugyanis vigadással szokták megülni ünnepek kimenetelét az engesztelésnek, melyet a caddik főpapi szolgálata vitt végre, Mikor már magas volt szent kedvük, táncolva behatoltak Bál Sém kamrájába. Elfogta őket a lelkesedés tüze, kézen fogták a szomorkodót és magukkal vonták a körtáncba. Ebben a pillanatban kintről kiáltás hallatszott. Észrevétlenül felderült az éjszaka. A makulátlan mennyboltozaton soha nem látott ragyogással lebegett a hold és megkezdődött a kidüs l'vónó hagyományos szertartása. (Gedó Simon fordítása.)

A Chaszam Szajfér körül...

Schwarz József nagyváradi rabbi széferjéből.

Szokásban volt a belzi rebbeccsaladoknál, hogy Sovulajszkor, amikor teljes ételeket fogyasztottak, a régi nagyokról, a Rifről, a Rambamról, a Rasiról kis erkölcsnemesítő történeteket beszéltek. Egynéhány évvel ezelőtt azután az történt, hogy egy vendég rabbi tiszteletére az elhunyt R. Jiszochor Dov mindenféle anekdotákat mondott el a Chaszam Szajferről. Amikor azután úgy vette észre, hogy a közönség azt várja, hogy a régi nagyokról beszéljen történeteket, azt mondta nekik: „Tudjátok meg, hogy a Chaszam Szajfér olyan, mint a régi nagyok egyike.”

*

Pozsony közelében egy hitközség rabbi akart választani és két jelölt között kellett megjelölni a választást. Az egyik a Chaszam Szajfér tanítványa volt, aki kivált óriási tudásával, a másik nem volt az ő növendéke, de kitűnt mély vallásossága által. A gáon természetesen mindent megtett tanítványa érdekében, de a választás eredménye gyanánt mégis a másik került ki győztesen. Amikor ezt hírül adták neki, azt felelte mosolyogva: „Nahát ez természetes, amit a Tehilim tud elérni, azt én természetesen nem érhetem el” ...

A Pesti Chevra Kadisa közgyűlése

Kedden tartotta a Pesti Izraelita Szentegylet közgyűlését Kramer Miksa elnöklété alatt. Az ülésen jelen voltak a Szentegylet előjárósága részéről: Dési Géza és Lunzer Pál alelnökök, Bánó Dezső, Eisnmann Gyula, Fürst György, Komját Ernő, Landesmann Márk, Steiner Marcell és Wertheimer Lajos előjárók, a Pesti Izraelita Hitközség vezetősége Stern Samu vezetésével.

Napirend előtt Kramer Miksa elnök melegen üdvözölte a súlyos betegségéből felépült Stern Samut, a pesti izr. hitk. elnökét, aki első ízben vett részt nyilvános ülésen. Majd Lunzer Pál szentgyuleti alelnök emlékeztetett meg a Chevrát az utolsó közgyűlés óta ért nagyobb veszteségekről.

Ezután dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtájkár terjesztette elő az előjáróságnak az 1937. évi jelentését, amelynek értelmében az összes kiadásoknak több mint 90 százalékát kegyeleti és jótékony célokra fordították.

Utána Stern Samu elnök fejezte ki a pesti izr. hitközség, valamint az egész felekezet köszönetét és elismerését a Chevra vezetőségének az önfeláldozó és nagyszabású munkájáért. Gál Jenő és Kahan Nison méltatták a Szentegylet nagy horderejű munkásságát, majd Ripper Frigyes a Frontharcosok nevében fejezte ki köszönetét a szeretetteljes támogatásért, melyben a Szentegylet előjárósága a frontharcosokat, hadiözvegyeket és hadiárvaikat mindenkor részesítette. Dési Géza rámutatott, hogy valójában emberfeletti munkát végeznek ezekben a nehéz időkben a Chevra vezetői és csakis a legmagasabb elismerés hangján lehet ezt a munkát jellemezni. Végül Bánó Dezső előjáró reflektált a felszólalásokra és kérte a közgyűlést, minden erejével odahatni, hogy a Chevra, feladatainak megfelelhessen.

Ezután az 1938. évi költségvetést tárgyalták. 1,604.000 P bevétellel szemben 1,745.000 P kiadást irányozták elő, úgy hogy 141.000 P deficitet számolnak.

A számvizsgáló bizottság tagjaiul az 1938. évre megválasztottak: Árvai Henrik, Gaiduschek Marcell, Galgóczi Heteés, Mór D., Károlyi Ármán, dr. Temesváry Rezső, Vas Lajos és Weiner Samu; majd választmányi tagokul: dr. Gallia Béla kúriai bíró, Róth Mór és Vámos Henrik.

Fűzöt

készít legszébb kivitelben és jutányosan STERNÉ Sip-u. 6. II 1. Lift. Telefon 135-460

Két beszéd és egy statisztika

Az egyik beszéd, amelyről itt szó lesz a felsőházban hangzott el múlt héten, az ékesszóló Ravasz László püspök ajkáról. (A beszéd egy részével már multkor vezércikkünk foglalkozott.) A beszéd tenorjára és vonalvezetésére nagyon jellemző, hogy egy budapesti napilap, amely nyíltan bejelentette a nyilaspárt szolgálatába való állást, teljes terjedelmében közli a beszédet. Pedig valójában nem tartalmaz új dolgokat, csak hogy meglepő módon ékesszólással feltárlta a régi dolgokat. A fő megállapítása, hogy a zsidók részben felekezett, részben faj. Ezzel a kényelmes állásfoglalással igazat akar adni a keresztény misszióknak, amely a zsidókat meg akarja téríteni, de igazat akar adni a fajvédőknek, akiknek jelszava Tiszaeszlár óta ékes szavakba foglalva így hangzik: „a zsidóban a baj, nem a vallás, hanem a faj”. Mi azonban azt hisszük, hogy Illés (Elijuhú) prófétának igaza volt, amikor odadörögte a bálványimádó kortársainak: „Meddig akartok ugrádozni a két lépcsőn, ha az Örökkévaló az Ur, akkor járjatok utána, ha a Báál, akkor követésétek őt” — a mi esetünkre vonatkozólag: nem lehet egyszerre a vallásnak szereteteszméjét és a fajgyűlölet Báálját szolgálani.

A püspök úr egyébiránt azt mondta, hogy a kereszténység legyen óvatos a kikeresztelkedőkkel szemben. Ez helyes. De akkor ne tessék a gyengébb jellemű zsidót úgyszólván kényszeríteni a kitérésre a kis állásért, vagy a falat kenyérért. Ravasz püspök egyébiránt kijelenti, hogy aki megtér az egyházba, az a zsidó vállaljon martiromságot is. Ezt a követelést az összes mesümedok visszautasítják: ha ők vértanúságot akarnak szenvedni, azt a régi vallásuk mellett sokkal szebben, méltóbban tudják elnyerni. Az egész beállításon mosolyogni lehetne, ha nem volna ilyen szomorú.

Furcsa, de mégis úgy van, hogy a püspök beszédénél sokkal biblikusabb volt az az előadás, amelyet az Eucharisztikus Kongresszus alkalmából Imrédy miniszterelnök tartott a családi szeretet és az I'teni szeretet kapcsolatáról és misztériumáról. Amit mondott, az benne van a próféták beszédeiben, ahogy Hajsás-próféta, Izrael és I'ten

közötti kapcsolatot egy házassági frigygyel jelképezi és erre vonatkozik az a mélyértelmű mondás, amelyet a zsidó ember minden hétköznapon a t'filin felvételénél hangoztat: „Eljegyezlek téged magamnak örökre, eljegyezlek téged hűségben”. Vagy lehet-e ezt a gondolatot szebben kifejezni, mint ezt a „Sir Hasirim” teszi, amikor hangoztatja: „erős, mint a halál a szeretet... I'teni láng”. A maga mélységében pedig ez a gondolkör kifejezésre jut azokban az énekekben, amelyeket szombat délután eléneklik a szombati harmadik lakoma alkalmából.

A miniszterelnök költői beszédéhez tehát csak azt az óhajást fűzzük, hogy ő, aki oly mélyen átérzi a családi szeretet fontosságát, akadályozza meg, hogy különféle intézkedések következtében felbomoljon oly sok zsidó család, amelyet az ő szavai szerint és az ő követelményei értelmében a „vinculum caritatis”, a szeretet kötéleke fűz össze.

Es ezzel kapcsolatban az átmenet, amellyel a költészet honából áttérünk egyszerre a legprózaibb térre: a statisztikára.

A Központi Statisztikai Hivatal felhivatalos könyvátadása, a STUD az 1931-től 1937-ig történetű bevándorlásokról közöl adatokat. Kiderül, hogy a beszivárgók 41%-a Németországból jött. Vannak bolgárok 2656-an, lengyelek 49-en. Mivelhogy a lengyel szónál bizonyára zsidót ért a beavatott, megállapítjuk, hogy a STUD közlése szerint a bevándoroltak 95.2%-a keresztény volt és 4.8%-a zsidó.

A STUD kénytelen tehát konstataálni, hogy egyáltalában nincsen zsidó beszivárgás. Így tehát megdőlt a zsidó törvényjavaslat egész beállítása, indokolása,

Magyarországon szó sem lehet galiciai beszivárgásról, legfeljebb rosszindulatról és rémképlátásról, amely hasonlít a középkori boszorkány-perekhez, amelyeket lefolytattak dacára annak, hogy Könyves Kálmán király már 800 évvel ezelőtt elrendelte: „a boszorkányokról, amelyek nincsenek, nyomozás ne történjék”. De hát amíg lesznek emberek, akik ebből élnek, mindig lesznek boszorkány-perek, és ezeken alapuló zsidó törvények.

A nyári divatot domináló

különleges szövet-, selyem- és mosóhélmé ujdonságaink árban, minőségben, választékban vezetnek,

SPITZ Hermann

Budapest, Erzsébet-körút 34.

Telefon: 144-352.

Szombat és ünnepnap zárva. — Saját ház. — Royal Színházzal szemben.

Orth. fiuinternátus Miskolcon!

Szeptember elsején Miskolcon, a miskolci orthodox rabbiság felügyelete alatt, az iskolák közelében tanári korrepetálással, idegen nyelvek, zenetanítással, orthodox fiuinternátust nyitok. Az internátust minden igényt kielégítő komforttal látom el. Felvilágosítás: Horovitz Ferencné, Ujhuta, Joli panzió.

A szíves érdeklődők referenciáért Auszterlitz miskolci főrabbi úrhoz s a miskolci „Erzsébet” fiúiskola igazgatóságához fordulhatnak.

Az osztrák zsidóság tragédiája

Vérfigyasztó és mélységesen megrendítő, amit újabban jelentenek a burgenlandi hittestvérek és a Burgenlandból, ugymint Ausztriából Németországba menekültek csorsáról, valamint Bécsből is.

Most szombaton felhangzik templomainkban a szent ének: „*Szómiich l'ohag hasovijasz ... — közel Sovijasz ünnepehez rémsök vész ért minket, Izráelt szétzilálta a felfordulás, irányítsd szemedet Fenséges, tekintsd le, hozz megváltást, hisz Miattad sujtanak egész nap benünk.*” Ez a régi ima a Rasi idejében, 1096-ban lefolyt kereszties hadjáratok során elszennvedett zsidóüldözésekről szól, amidőn Speyer, Worms és Mainz nagyszámú zsidóságának vértanuságáról emlékezünk meg. („*G'zérasz tatnu!*”) Sajnos nagyon is hasonló ehhez a hitlerista rezsim *g'zérasz tarzach*-ja, mely égbekiáltó barbarizmussal kifosztott és hontalanra tett sokezer zsidót, csakis azért, mert zsidók és leradirozta a térképről a régi Magyarország legtipikusabb hitközségeit a burgenlandi *Sevá K'hilla* szavaival: „*Könyöröltes, egyenesítsd fel meghajlottságunkat ... siess segítségünkre és megmentésünkre!*”

A bécsi góliusz

A már múlt számunkban jelentett bécsi atrocitásokhoz a köv. megdöbbentő részletekről számol be a „Zsidó Távirati Iroda” bécsi tudósítója:

„Három bécsi zsidó imaház és egy népkonyha ellen támadást intéztek az SA legények. Körülbelül ötven SA legény, fentisztelet idején behatolt a zsinagógába, kikérgette az ajtóskodókat, miután többet közülük inzultált, másoknak pedig erőszakkal levágták a szakállát. Ezután össze-vissza zuztak mindent, ami a kezükbe akadt. A Wohlmutsstrassei zsinagóga még ma is rom-

halmaz képét mutatja. A frigszekerény romokban hever, a tóratekercek darabokra tépve, az egész helyiség összetört padokkal és imaállványokkal, összetépett imakönyvekkel és imakönyvekkel teli. A tízezer schillinget érő héber vallási könyvtár teljesen megsemmisült. Hat öreg zsidónak vágták le a szakállát, mialatt súlyosan megkínózták őket. A Wohlmutsstrasse-i népkonyhában, ahol ezeröttszáz ember étkezik naponta, hatszáz schilling értékű élelmiszert dobtak az utcára. Az árja szomszédok az utcáról szedték fel azt, amit csak lehetett. A népkonyha egész berendezését összerombolták, úgy, hogy három napig zárva volt a konyha. Amikor megkezdődött a rombolás, nyomban értesítették a rendőrséget, de egy órába telt, amíg két rendőr a helyszínre érkezett. A rombolók közül kettőt letartóztattak. A Vorgartenstrasse-i és Stuwertstrassei zsinagógában ugyancsak megsemmisítették a tóratekerceket és egy zsidó fiatalembert kényszerítettek arra, hogy egy öreg zsidó aggastyánnak levágja a szakállát. A többi hívők, akik a templomban tartózkodtak, taliszalkban kellett, hogy tornagyakorlatokat végezzenek az SA legények parancsára. Amikor az SA legényeket figyelmeztették Bűrkel rendfenntartó parancsára, kijelentették, hogy Bűrkel nem az ő főnökük, az ő vezérük Berlinben van és azt akarja, hogy a zsidók távozzanak.”

Burgenland...

A „Zsidó Távirati Iroda” jelenti Bécsből: Érdekelte intézmények képviselőinek fáradozása, hogy a burgenlandi zsidóknál alkalmazott kiutasítási gyakorlat enyhítését elérjék, eddig eredménytelennek bizonyultak. Ellenkezőleg, a hatóságok részéről kijelentették ezeknek a személyiségeknek, hogy újabban mintegy 2000 személyt utasítottak az államnak a legközelebbi hetekben való elhagyására. Ezek között van többszáz zsidó Burgenlandból, mely most már teljesen megtisztították a zsidóktól, továbbá sok száz zsidó, kik az Anschluss óta le voltak tartóztatva és most azzal a kikötéssel helyezték őket szabadlábra, hogy kötelesek az országot bizonyos meghatározott időn belül — ez egy és

hat hét között variál — elhagyni. Utóbiaknál főleg Lengyelországból és Romániából származó zsidókról van szó, kiknek utlevei az illető országok állampolgársági revíziói folytán érvénytelenek lettek, vagy lehetnek. A kiutasított zsidók helyzete kétségbeesztő, hiszen minden határ el van zárva előttük. Bizonyos körökben remélik, hogy ezen szerencsétlenek javára kezdeményezett lépések mégsem maradnak teljesen eredmény nélkül. Így pld. a nagymartoni hitközség azt az utasítást kapta, hogy a városkát a múlt hét végéig kiürítse, a kiutasítási terminust azonban intervencióra június 10-ig meghosszabbították.

A Németországba menekültek sorsa...

Burgenlandból, ill. Ausztriából mintegy ezer zsidó menekült Németországba abban a feltevésben, hogy ott biztosabb talajra találnak. Azonban keserű csalódás érte ezeket a szerencsétleneket, mivel a német hatóságok kitoloncolták őket a francia, belga, holland, ill. luxemburgi határra. A francia határon mintegy 800-at dobtak át, a legtöbbet azonban a francia hatóságok visszaküldték, mivel pénz, útlevel és egyéb okmányok nélkül érkeztek. Párizsi jelentés szerint ugyanis nem akarnak precedenst teremteni annak, hogy Németország egész egyszerűen átdobhassa a határon saját állampolgárait. Habár a németek kényszerítették ezeket a zsidókat, akiket teljesen kifosztottak, aláírni, hogy „lemondtak” német állampolgárságukról, ennek dacára a külföld mégis német állampolgároknak tekintik őket, tekintet nélkül arra, hogy a német hatóságok megkísérik visszatérésüket azon ürügygel megakadályozni, hogy ők már nem német állampolgárok. Hír szerint az ideoda üldözött menekültek most Perla német határállomás kaszárnyájában vannak.

KOHN-PENZIÓ, BALATONSZEMES

Orth. kóser, egész éven át nyitva. Gyermeket felügyelet mellett 6 éves kortól felelősséggel elvállal. Nászutasok figyelmébe egész éven át. Csendes, nyugodt hely. Elő- és utóidényben mérsékelt árak.

Kivándorlás, Mattersdorfi levél

Hogy a németországi orthodoxiát megnyíre foglalkoztatja a kivándorlási kérdés, ennek illusztrálására közlünk az „Israelit” legutóbbi számából egynehény erre vonatkozó közleményt.

„Kivándorlási problémák és kivándorlási tervek”. Az ily című vezércikk azzal foglalkozik, hogy a Népszövetség tanácsa az emigráns probléma megoldására egységes szervezetet akar létesíteni. A tanácskozás folyamán égető szükségnek tartották, hogy a következő évben Észak-amerikába 25 ezer zsidó, Délamerikába 50 ezer és az angol imperium területén 25 ezer zsidó találjon menedéket. Mindez természetesen csak terv, amelyhez óriási pénzüsszegek szükségesek.

Részletesen foglalkozik az „Israelit” a délamerikai Equador állam új bevándorlási törvényével.

A Zsidó Frontharcosok Szövetsége Berlinben, Breslauban, Frankfurtban, Offenbachban kivándorlási előadásokat tartott, amelyekben szó volt arról, milyen országokban van elhelyezkedési remény és hogy kell előkészíteni a kivándorlást.

Az „Israelit” közli továbbá a bécsi hitközség értesítéseit a kivándorlásról. — Ázsia délkeleti szigetén az úgynevezett holland-indiai szigeteken a legutóbbi időkben párszáz zsidó család telepedésére nyílik alkalom. — Részleteket olvassunk a mexikói kivándorlásról. Igen érdekes problémát vet fel a marburgi rabbi, dr. Peritz. Megállapítja, hogy a kivándorlók mennyire ragaszkodnak a zsidósághoz. Sokszor előfordul, hogy egy-egy kivándorló csoport az anyahitközségtől Tórárt kér, hogy alkalmas időben majd nyilvános i'tentiszteletet rendezhessen. A cikkíró ezzel kapcsolatban olyan szervezést tart szükségesnek, hogy egy bizonyos számú csoport kivándorlásánál lehetőleg oly férfi is vándoroljon ki, aki már Németországban gyakorolta a rituális metszést és aki vallásos életmódja következtében méltó arra, hogy a kivándorlóknak lelki vezetője legyen. Szükséges oly szervezetnek létesítése, amely rendszeresen gondoskodik a kivándorló csoport összes vallási szükségleteiről, még akkor is, ha azok nagyobb zsidó központtól távol találnak letelepülésre.

Az utóbbi napokig R. Smüel Ehrenfeld mattersdorfi (nagymartoni) főrabbi házában tartózkodott egy magyarországi tanítványa, aki most hazajött és a köv. számol be az ottani eseményekről:

El sem képzelhető, mit éltünk mi át azokban a napokban, amikor hozzáfogtak Burgenland „purifikálásához.” Az SA-gárda emberei hatszor-nyolcszor naponta bejöttek a rabbi házába, s figyelmeztették, készüljön el, mert rövidesen el kell, hogy hagyja a helységet. S ezek a szorongó legények minden alkalommal megdézsmáltak a lakást és különböző értéktárgyakat cipelték magukkal. A legszomorúbb az volt, hogy éjjel után is jöttek, vagy hajnali három órakor, s minden alkalommal kikergették a gyermekeket az ágyból. A végén a gyermekek már le sem akartak feküdni. Peszach 7. napján parancs jött, mely szerint május 1-ig a rabbinak el kell hagynia a várost. Később újabb rendelet jött, mely további 25 napot engedélyezett. Ekkor hozzáfogtunk a csomagoláshoz. A könyvtár maga kitétt 16 hatalmas ládát. A parancsban az is fel volt tüntetve, hogy Bécsben sem szabad tartózkodnunk. A rabbi közölte a parancsokkal, hogy tudomása szerint minden határ el van zárva, mit csináljon tehát a családjával? Mire a parancsnok azt válaszolta: Hát akkor dögöljete meg határánál.

A polgármester tanácsára a Rebecen Bécsbe utazott, hogy illetékes köröknél interviáljon. Lélelemelő volt, hogy a helyi hatóságok és a keresztény lakosság milyen jóindulattal és mennyi részvétellel viselkedett velünk szemben. A polgármester folyton telefonált, azzal fenyegetőzött, hogy lemond az állásáról, ha a rabbi háznál nem szünnék meg a sikanériák. Ekkor három-négy zavartalan nap következett. Ezt az időt a rabbival együtt arra használtuk fel, hogy a megrongált széfer-tórákat elföldeljük. Hajnali négy órakor végeztük ezt a munkát.

Az utolsó napok egyikén aztán egy olyan élményben volt részem, amit soha

nem fogok elfelejteni. Amikor megtudtuk, hogy a kiutasítási parancs visszavonhatatlan és végleges, megkért a Rebbe, hogy menjek ki vele a temetőbe, mert búcsúzni akar az ő szent őseitől, akik évszázadokon keresztül hűséges pásztoraik voltak Izráel nyájának és csontjaik ott porladoznak a hatszáz esztendő mattersdorfi temetőben.

Hajnal volt, szakadt az eső. Én azt hittem, hogy világ vége van. A Rebbe, apja sírjára borult. Sirt, nyoszörgött. Soha életemben még nem láttam így sírni, soha életemben nem láttam ennyire megvert embert. Fel kellett szednem a sírról, alig vánszorogtunk haza. S ezután búcsúzott a templomtól, a szószéktől, a beszhamidrostól és a falaktól, amelyek évszázadokon át felfogták a Tóra hangját, ahonnan országok és tartományok felé sugárzott a szent Tan. Öreg este volt, amikor a Rebbe bejött a beszhamidrosból. Szemei kidagadtak és egész testében reszketett. Ilyenkor egy teát ivott. Űresen. Két hónap óta ez az ő egyetlen tápláléka. Csak szombaton vesz magához valami rendes ételt.

Teljesen levert vagyok, amikor visszagondolok az utóbbi hetekre. Hát ilyesmi is előfordulhatott? Ilyen csapás érje ezeket a drága embereket, közösségünk igazi gyöngyét, akiknél toronymagasságban állott a Tóra tisztelgete! Látni kellett, hogy jönnek a Hét Községből, teherautókon, összetört, kifosztott emberek. Az utolsó garasokat odaadják az SA legényeknek, engedjék meg nekik, hogy husz perccel időzzenek a mattersdorfi beszhamidrosban. Kéri a Rebbe, jöjjön és mondjon velük néhány zsolttart. Még egy „*kapi'l tilem*”, még egy búcsú — s nekimennek a legszörnyűbb bizonytalanságnak.

Minden vagyonuk, utrahalójuk, az elégtétel, hogy megcsokolhatták a mattersdorfi beszhamidros küszöbét s a Rebbe szerencsekívánata: adja a jóságos ég, hogy mielőbb örömben ezeken a helyeken újból találkozoznak ...

Winkler-Ivria orthodox kóser penzió Balatonszárszon

Sovijasztól nyitva. Árak: teljes penzió napi négyszeri étkezéssel, előidényben 4.50, főidényben 6.— P. (Érdeklődés Weisz Mendel orth. vendéglőjében, Bpest, VII., Wesselényi-u. 18. Telefon: 144—275.)

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony szélel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

Nemzetközi versenyen díjat nyert PARÓKÁINK társaságban is sikert aratnak, mert OLCSÓK, SZÉPEK, KÖNNYŰK — Mérték szerint készülnek —

QUINT
hölgyfodrász
VII., RÁKÓCZI-U 40.
(Corvinnal szemben)
Telefon: 131-035.

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz Erev-Sovúajs, Bamidbor
Av-horach'mim. — VI. Perek

Vasárnap: א' ד ש ב ע ז
Hétfő: כ' ד ש ב ע ז

— Sovúajs 2. napján Rüz és Mazkir —

Péntekesti gyertyagy. (Bp): 7.20
Szombatesti „ „ 8.25
Ünnep kim. hétfő este „ 8.25

Sabbosz Nószaj, Szivon 12, I Perek
Gyertyagyujt. (Bpest) 7.25, שנה kim 8.30

— סוף זמן קריאה שבע (Bpest): 6.45 —

A Sovúajs alkalmával tisztelt olvasóinknak és barátainknak vig ünnepet יום טוב שמחת יום טוב kívánunk.

Lapunk legközelebbi száma א"ה 1938 június 15-én, szerdán jelenik meg.

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, sziveskedjenek az esedékes előfizetési díjat azonnal beküldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— Sabbosz Bamidbor: jesiva-nap! Budapest, valamint az egész országban — úgyszintén Szlovákiában és Erdélyben — a Tóra-adás ünnepének előnapja a Tóra mivelőinek szól. Mindenütt az őszes alijók felajánlásai kizárólag a Tomché Jesivózt illetik meg.

— Per a szombat megtartása körül. Varsóból táviratozzák: Érdekes pert tárgyalt a napokban a lodzi járásbíró. Arról volt szó, hogy egy lodzi zsidó háztulajdonos bérbé adott két üzletembernek szerződésileg egy-egy üzlethelyiséget azzal a kikötéssel, hogy a bérlők tartoznak üzleteiket szombaton zárva tartani. Egyideig tényleg bezártak szombaton, később azonban állítólag konkurrenciára miatt kinyitottak, mire a háztulajdonos felmondott nekik. Mivel ezt az illetők nem vették tudomásul, a dolog bíróság elé került, mely a kikötés be nem tartása miatt helyt adott a keresetnek, melyet azután a fellebbviteli bíróság is

megerősített. Ennélfogva kénytelenek a bérlők ezentúl szombaton zárva tartani, vagy pedig üzlethelyiségeiket elhagyni.

— A s'chitó ügye. A rituális metszés betiltásának feloldása érdekében illetékesek részéről latbavetett akciók során haladnak előre és minden remény megvan, hogy végül sikerülni fog a kérdést eliminálni.

— A Budapesti Igaz Tóra és Jesivák Támogató Egylet felhívása. Szeretett Hittestvéreink! Nehéz és válságos időben fordulunk hittestvéreinkhez a jesivákban tanuló böcherek támogatása érdekében. A beállott sajnálatos helyzet következtében hitközségünk maga is napi gondokkal küzd és a támogatásra szoruló böchereknek csak akkor tudja megfelelő havi segélyezésben részesíteni, ha hűveink hathatós adománnyal mellékelik. Tudjuk, hogy hittestvéreink is igen nehéz küzdelmet vívnak a mindennapi megélhetésért, de a mai viszonyok közepette valóban nincs más mentőnk, mint a Tóra. Meg vagyunk tehát győződve róla, hogy jesiváinkért és ifjúságunkért mindenki hajlandó erején felül a legmesszebbmenő áldozatot hozni. Évi 30.000 pengőre van szükségünk. Nagy összeg ez a mai időben, de ne felejtjük el, hogy adományainkat annak az ifjúságnak adjuk, mely rendíthetetlenül kitart az ősi hagyományok mellett és amelyre mindig és mindenben számítani lehet. Évtizedes szokásnak megfelelően Bamidbor szombatjának összes adományait a jesivák támogatására fordítjuk. Reméljük és elvárjuk, hogy hittestvéreink adományait még akkor is eljuttatják hozzánk, ha nem lenne alkalmuk a Tóra elé járulni. A Budapesti Igaz Tóra és Jesivák Támogató Egylet Vezetősége. (Csekszám: 35.279.)

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Orth. kóser Schreiber-penzió, Stary Smokovec. Tel. 43

Orth. kóser Villa Erika, Tatr.-Lesna. Tel. 28

Elsőrendű házak minden komforttal. Egész éven át nyitva. Szobarendelés előre. Elő-utószobában mérsékelt árak. Bővebb felvilágosítást nyújt: SCHREIBER MÓR, Stary Smokovec. (Ó-Tátrafüred) Telefon: 43.

Dr. Glück Piroska internátusa

Ungváron (Uzhorod) Fincicky Mihály utca 5.

Polg. gimn. és kereskedelmi iskolai tanulók részére. Vallásferkesős nevelés, szigorú felügyelet. Idegen nyelvek és zene oktatás. Nagyobb leányoknak továbbképzés. Orth. kóser konyha. Mérsékelt árak.

Jul. és augusztus hónapokban gyermeküdvölés Bártfa fürdő. Fenyőerdő, strand. Angol, francia német és cseh nyelvkurzusokkal egybekötve.

A midras kincseiből

Midón a Királyok Királya a Szináj-hegyén a Tórát adta Izráelnek, szüntelen menyörgés reszkettette a világ sarkait, villámok vakító fénye szántotta fel az eget és kiáltók zengő harsogása töltött be mélységet és magasságot. A világ királyai remegni kezdtek, ijedten futottak Bileámhoz. Mi történik? Özönvíz zúdul ismét a világra? — kérdezték. És Bileám felelt: „Isten megesküött Noénak, hogy nem hoz többé vizözönt a földre.” „Ha nem vizözön, akkor talán a tűz özön” — kérdezték riadtan. „Sem vizözön, sem tűzözön — felelte Bileám — hanem Isten az Ő fenségében kinyilatkoztatja magát Izráelnek és a Teremtő megáldja népét békevel.” *

Hetven nyelven nyilatkoztatta ki Isten szent Tóráját a Szináj hegyén. Hetven nyelven, hogy minden nép megértse és megtudják és szívükbe véssék, hogy egyetlen Isten uralkodik a világon.

A kinyilatkoztatás után Isten szomorú volt. „Miért vagy szomorú ebben a szent, páratlanul csodálatos órában?” kérdezte tőle Mózes.

Te örvendezel, mert a Tórát Izráel fiaim adtam — felelte az Örökkévaló — de én szomorú vagyok, mert látom, hogy a kincset nem fogják eléggé megbecsülni.

Midón Isten meg akarta teremteni a világot, az alef-bész szent betűi vitázni kezdtek. Arany szárnyakon jött az „alef” és így könyörgött: Oh világ Ur! Velem kezd meg a világ teremtését. Megérdemlem, hisz én vagyok az alef-bész első betűje... De jött a „bész” és leborult a jó Isten trónja elé: Velem, óh Uram! Minden áldás királya, velem kezd meg a világ teremtését. Megérdemlem, hisz velem kezdődik a Te áldásod „Brocho”. — És Isten döntött: „Berésisz bóro”. Veled kezdem meg „bész”, mert a világ teremtésének a célja az áldás. De ne búsulj drága gyermekem „alef”. El fog jönni az idő, amikor a Szináj hegyén tűz és fény pompájában meg fogok nyilatkozni Izráel fiai előtt, akkor veled fogom megkezdeni tízparancsolatomat: „Onajchi... — Én vagyok az Örökkévaló a te Tened, aki kivezetett Egyiptom országából a rabszolgaság földjéről.” *

„Én voltam az építőmestere”, mondja a szent Biblia (Mislé 8, 30) — Én, a Tóra, voltam a világ teremtésének tervezője. Ha valaki házat épít, az építés tervrajz szerint történik. A mester a tervrajzot rendszerint maga előtt tartja és aszerint építi a ház egyes szobáit és helyiségeit. Így tartotta az Örökkévaló is a Tórát maga előtt és belenézett abba és aszerint építette a világot. A világnak tehát csak akkor van létjogosultsága, ha a Tóra erkölcsének alapján áll.

— Hősök napja. A világháború hősi halottainak emlékére a budapesti aut. orth. izr. hitközség május 29-én a Kazinczy-utcai főtemplomában i'tentiszteletet rendezett, amelyen számos hívő, az összes kebelbeli intézmények óbudai Freudiger Ábrahám hitközségi elnök vezetése alatt résztvettek. Az i'tentisztelet befejeztével Sussmann rabbi a nyitott frigyláda előtt megható imát mondott.

— Hitlerizmus és fürdőhelyek. Ausztriának Németországba való bekebelezése folytán a híres Semmering, Gleichenberg és Gastein fürdői az idén zsidómentesek lesznek. A jelek után itélve azonban semmilyen szezon sem lesz ezeken a helyeken. Így pld. a Semmeringen, ahol máskor ilyenkor már eleven élet lüktetett, most az ottani hotelek 400 szobái közül mindössze ötben laknak.

— A debreceni „Bész Jákob” tanfolyam növendékei igen szép előmenetelt tanúsítanak. Legutóbb Katz Edit és Felner Edit növendékek tünnek ki ügybuzgalmukkal.

— A bpesti orth. leányegyletben (Dob-u. 35., díszterem) mult szombaton Feureisen Laura és Oppmann Irén adtak elő. F. hó 4-én szombaton d. u. 1/4-kor Rosenblum Gizi és Ausch Hilda tartanak előadást.

— A szarvasi orth. hitközség új tisztikara: Rosenberg Ignác elnök, Schlesinger Dávid gondnok, Roth Emanuel ellenőr, Maibaum Miklós pénztárnok. Választmány: Schlesinger Sámuel, König Henrik, Schönwald Kálmán, Fleischer Bernát, Majesz Lázár, Schlesinger Jenő, Schwarcz Jakab, Krón Béla.

— A hajduhadházi orth. hitközség új tisztikara: Fürst Dezső elnök, ifj. Horovitz Ferenc alelnök, Goldstein Péter gondnok, Rosenberg József ellenőr, Horovitz Eliaás pénztárnok. Elöljárók: Fettesmann Ferenc, Bónis Ignác, Grünstein Majer, Friedmann Izsák.

Schuls-Tarasp

(Svájc) 1250 m. a tenger színe fölött. Gyógyfürdő a nap-magaslaton. Egyenértékű források és fürdők mint Karlsbadban és Marienbadban.

Hotel Viktória

eisőrendű, orth. כשר, mérsékelt árakkal. Prospektust küld: A. Kempler, Lugano (Schweiz)

Ción felé...

5 egyéb aktuális dolgozatok Iria: Fischer Fülöp főrabbi, Sárospatak Ára 1 pengő (A tartalomról: A cionizmus. Judenstaat vagy Gottesstaat. Visszaemlékezés Fuchs Benjámin nagyváradi főrabbi. Hajnalodik-e már. Világhelyzet és cionizmus. Többség és kisebbség. A marienbadi Knészijo-Gdajlo elé. Egy levélváltásról. A tripoliszi chacham beszéde, stb. stb.)

— Balmazújvárosban felavatták a nemrég elhunyt öreg főrabbiné, a megdicsőült Reb Szanele Fried özvegyének síremlékét nagy részvét mellett. Fiai: Fried Menyhért balmazújvárosi és Fried Ede tiszaberceli főrabbi tartottak emlékezésedet.

— Haláleset. Szatmáron elhunyt a hitvese Schwartz Sámuel rabbinak, a „Lelet Sajsanno” halachikus folyóirat tudós szerkesztőjének, 43 éves korában. Az oly fiatalon elhunyt nagyszony, aki ékesítve volt zsidónői erényekkel, a liszkai R. Chájim Friedländer és dési R. Majse Paneth gaonok családjából származott, öt gyermeket hagyott hátra, kik közül a legfiatalabb 6 éves. Dacára annak, hogy Lag-Boajmer napján temették férje nagy részvét mellett mondott beszédet felette és erősen megsiratta a galamblelkű asszonyt az egész közönség, melynek soraiban ott volt a 86 éves apa is, R. Chájim Sije Seif, Magyarláporsól. A család kéri a közönséget, sziveskedjék misnájost tanulni lelkiüdvéért: *Idl Blüme bász Broche.* — הננייה

— Hajduszóvát kis hitközsége lélekemelő ünnepség színhelye volt mult szombaton. Grünberger Ignác hitk. elnök ügybuzgósága segítségével sikerült egy gyönyörű Széfer Tajrót iratni, melyet most avattak fel. A sólajs szűdó-val egybekötött chintich-banketten megkapó Tóra-igéket mondott Katz Ármán hajduszóvát előbbi és veje R. Mordche ottani alrabbi, továbbá Grünberger H. szováti talmidchóchom. Az éneki részt Grünberger Bernát szováti és Rosenzweig S. nyiracsádi kántorok látták el. A Széfer kivitele a debreceni szajfár R. Chájim Avigdor művészetét dicséri.

— A VIII. ker. Izr. Napközi Otthon május 29-én Anyák napját, záróünnepélyt és házimunkakiállítást rendezett. Az ünnepélyen 35 gyermek szerepelt igen szép sikerrel. A gyermekek betanítása a Napközi Otthon vezetője, Rozman M. Erzsébet okl. tanítónő érdeme. E Napközi Otthont fennállásának ötödik évében a jelen tanévben óvodával bővítette ki Singer Lipót az Otthon agilis elnöke. Az óvoda a főváros ezen tájékán igen nagy jelentőséggel bír: itt ugyanis a szülők legnagyobb részét a kenyér-

kereset elszóltítja gyermekei mellől, van tehát egy hely, ahol nyugodt szívvel hagyhatják kicsinyeiket. Az óvodát 40 gyermek látogatta, ahol két tanerő felváltva, magyar, héber, német nyelven tanított. Az Otthon fenntartásához szülőséges anyagiakat hitközség teremt elő, melynek élén Salgó Józsefné és Fried Józsefné működnek példaadóan.

x Felhívjuk t. hölgyolvasóink figyelmét Spitz Herman cég selyem- és szövetség áruházára (Erzsébet krt. 34), hol a nyári szezon újdonságai már a legnagyobb választékban megérkeztek. A legszébb selyem- és mosó anyagok a cég kirakataiban feltűnnek olcsó árakkal. — BEKÜLDÖTT HIREK. A Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete helyiségében (Laudon-u. 3. l.) héber, angol, francia, olasz és német nyelvtanfolyamok indulnak csoportos és egyéni oktatással. Értekezés az esti órákban. — Miskolcon az „Első Misnájot és Talmud-tóra egyet” új tisztikart választott: Landau Dávid elnök, Felczmann József alelnök, Krausz Simon gondnok, Freud Sándor pénztárnok, Weingarten Jakab ellenőr. — Soltvadkerten megalakult a Tiferesz Bachurim a köv. tisztikarral: Kritzer Bernát vezetőelnök, Lorber Lipót elnök és pénztárnok, Lorber Ignác gondnok, Ramányi József ellenőr, Fogler Emil könyvtáros, Ungár László titkár. — Szarvason Meisels főrabbi fia kitűnő drótot tartott. A közönség az ifjú szónokot óváciában részesítette. — A sárvári T. B. szivélyes mazelotot kíván Schük Lajos jesivavezető rabbinak, Cseh Klára, a megdicsőült mezőkeresztesi főrabbi leányával való eljegyzéséhez.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronkint 1 P)

Friedmann Malvinkát Makó, eljegyezte Segebaum Ernő Szerecsen.

Blumenfeld Rózika Hodász, Schlesinger Bernát Alsóábrány jegyesek.

Reich Rózika Gyöngyös, Markovits Sándor Békéscsaba jegyesek.

Rottmann Belluska és dr. Artándi Tibor Kispeszt jegyesek. (M. k. é. h.)

Herbst Lujzika Hajdunánás és Fried Menyhért Kisvárdá jegyesek. (M.k.é.h.)

Weil Rózsikát Büdzentmihályról eljegyezte Berger Mózes bórkereskedő Hajdunánás (Fehérgyarmat).

Ausch Hildának Kluger Mór urral való eljegyzéséhez szívélyesen gratulálunk.

Bpesti Orth. Izr. Leányegylet.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúk legmegfizetőbb vétel és eladási forrása GESTETTNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertőzsdetag.

Fränkel-penzió és orth. kóser étterem Siófokon

MEGNYILT. BATTHÁNYI-U. 4. Olcsó előidényi árak. — Kérjen prospektust. Háromnapos Sovúajs-vikend. Cím: FRÄNKEL-PENZIÓ, SIÓFOK.

„BARBIEN” késnélküli borotválópor

minőségben utólréhetetlen

BARBIEN VEGYIPARI VÁLLALAT, Budapest, Király-u. 30. Tel.: 119-564.

Hajszálak végleges kirtása villannyal, szépségápolás, szemölcsirtás:

Pollák Sarolta kozmetikus. Andrassy-út 32

Miracle szépségápoló szerek, Miracle szőrtelenítő (házi kezelésre) szétküldése utasítással. Tanítványkiképzés.

A püspök titka

Elbeszélés a XVI. századból. Irta: *Guttman József* (Torna) 3

Az elnök az egész idő alatt nem vette észre, mily rendkívüli hatással volt a Mezüzo a titkára. Az elnök feleségének azonban nyomban feltűnt, hogy a titkár, mihelyt a Mezüzo nézgette, hirtelen elsápadt. Az elnök neje speieri születésű, apja a speieri hitközség leggazdagabb embere, nagy tudós és vallásos ember volt. Több mint 30 évvel ezelőtt azonban egy sovüajsi ünnepen hirtelen eltűnt a házból a 4 éves kis Majsela és azóta teljesen nyoma veszett. Efelőtti bánatában apja megbetegedett és rövid időre rá meg is halt... Mindössze 2 gyermek maradt, egy fiú és egy leány, a fiú vette át a speieri üzlet vezetését, a leány pedig férjhez ment egy dúsgazdag emberhez, aki most annak a hitközségnek elnöke, melynek városában a püspök a kiüzetést elrendelte... Midőn tehát az elnök felesége észre vette a titkár elsápadását, hirtelen valami különös érzés fogta el és úgy rémlett előtte, mintha a titkár arcvonásában, saját fivérének arcvonásait vélte volna felfedezni, amit férjével is közölt.

A titkár az elnöktől eltávozva, észrevétlenül osont végig a zsidó utcákon és visszatért lakására. A Mezüzo látása teljesen megváltoztatta lelki állapotát. Szíve erősen dobogott, agyában fantasztikus gondolatok vibráltak. Emlékei visszaszálnak a múltba, midőn mint kis gyermek a szülői házból volt, hol szintén minden ajtófélfán hasonló bádoglemezekben volt ilyen elhelyezve... Igen, már emlékszik, az apja, a nagyszakállas zsidó, ha kilépett a házból, vagy visszatért oda, megszokta csókolni a Mezüzo... Az emlékek egyre világosabbá válnak előtte, már maga előtt látja az anyját, a testvéreit... Igen, az anyja erősen hasonlított az elnök feleségére, akit ma este látott... Majd felelevenednek előtte a többi zsidók, a templom..., a macesz a széder estével...

Eszébe jut a Sovüajsi ünnepe, midőn szüleinek háza virágokkal és zöldgalyakkal volt feldíszítve... Egy szép nyáreleji délelőtt volt, a családdal sétálni ment, aki megállt egy másik leánnyal beszélgetni... Egyszerre csak egy üvegbatár áll ott meg, melyből leugrik egy fekete köpenyes férfi, felkapja őt és a batárba viszi, mely gyorsan elrobog..., a száját pedig betömik, hogy ne tudjon kiabálni... A kocsi még egy óráig robogott vele, míg aztán megállt egy nagy ház előtt, hová őt bevitték és adtak neki cseszesnyét és játékokat, ő azonban nem fogadott el semmit és egyre kiabálta: „papa, mama”. Majd hirtelen észrebe jut saját neve is... Igen, már emlékszik, Majsela, így hívták őt, egész biztosan, ő lesz az a Majsela. Már emlékszik szüleinek nevére is, sőt szülővárosára is.

A fiatal pap-titkár ezután elsírja magát, mint egy gyermek... Oh! hiszen ő is zsidó, fia ő annak a népnek, melyet annyira gyűlöl és akiket a püspök oly kegyetlen kiüzetéssel akar sujtani, ezek mind az ő testvérei... Nem! Ennek nem szabad megtörténni, hátha közöttük vannak saját testvérei, sőt lehet, hogy szülei is... És ekkor észrebe jut az a hasonlatosság, melyet az ő anyja és a ma este látott elnök felesége közt vélt felfedezni...

Még mindig nem tudja, mily úton-módon fogja a kiüzetést megakadályozni, de még egy pár nap van hátra, addig talán majd észrebe jut valami jó ötlet. Azonban mi történjék övele? Fedje-e fel magát a püspök előtt, hogy zsidótól származik, ez talán nem lenne célszerű, sőt még ártana az ügynek. Maradjon-e továbbra is pap, vagy szökjön meg és térjen vissza a zsidósághoz, arról majd később fog dönteni. Most egyelőre az sürgős, hogy bajba jutott testvéreinek segítsen.

Egész éjszaka így tépelődve járt fel és alá szobájában, míg aztán hajnal felé kimerülve rogyott le ágyára és mély álomba merült, melyből csak a reggeli harangok ébresztették fel. A pár órai alvás aztán megnyugtatólag hatott idegeire és biztos volt benne, hogy még aznap fog valami módot találni, a zsidósághoz megsegítésére.

A püspök aznap gyengélkedett, tovább maradt ágyában, úgy hogy a titkárnak elég ideje volt egy jó tervet kieszelni, még mielőtt a püspök elé járul. A kertben sétálva, elmélyedt gondolataiban. Midőn azután észrebe jutott a Mezüzo, felmerült gondolataiban a kérdés, vajjon minnek is kell az egy püspöknek? Vajjon hisz-e benne, annak csodaerejében bizik-e? Hátha... talán... talán... a püspök is zsidótól származik? Hátha őt is mint gyermek rabolták el és most lelke visszavagyódik a zsidósághoz...

Minél jobban mélyedt el ebbe a gondolatba, annál világosabb volt előtte terve és csakhamar kitűnő ötlete támadt.

Késő délelőtt volt már, midőn a püspök imájával elkészülve, becsengette titkárát, aki mindenről referált neki. Majd aztán egyszerre hirtelen megállt, mint aki határozatlan, vajjon elmondjon-e mindent. A püspök kérdően nézett rá, mintha mondaná: Nos, mi az? Van még valami mondanivaló? A titkár várt még egy kicsit, de aztán megszólalt:

— Nem tudom mitévő legyek, még csak rövid idő óta vagyok itt és nem ismerem a szokásokat.

— Mi történt? — kérdezte a püspök — mindent elmondhatsz, ami a sziveden van.

— Egy levél érkezett ma ide — válaszolt a titkár — de rá van írva, hogy csak a püspöknek szabad azt felbontani... Ezért nem bontottam fel, mert nem tudtam, mitévő legyek... — Mutasd csak a levelet!

A titkár átadta a lepecsételt levelet, amit a püspök felbontott, átolvastott és hirtelen elsápadt, de megerőltetve magát, legyintett a kezével és így szólt:

— Ej, butaság! Egy levél a rokonomtól! Pénzt akar tőlem kicsikarni, ez az egész titok!

A titkár kiment. A püspök egyedül maradt, ismét elővette a levelet és figyelmesen olvasta át annak következő tartalmát:

— Püspök úr! A nép kezdi találgatni az okát, miért üzeti ki a zsidókat? Azt mondják, hogy Ön is zsidótól származik és szeretne ismét zsidó lenni. Mivel a zsidók nem akarják Önt visszafogadni, nehogy üldöztetéseknek legyenek e miatt kitűve; ezért akarja magát rajtuk megbosszulni. De ha ők kényszerítve lesznek a várost elhagyni, akkor biztosan elbeszéli majd a titkár: En jó barátja vagyok Önnek és ezért figyelmeztetem erre...

— Ej, ez csak egy trükk a zsidóktól! — toppantott a lábával a püspök, azért is kiűzöm őket. — Mi lesz azonban mégis — folytatta — ha ők elbeszéli a Mezüzo esetét? Azt le se fogom tagadhatni... talán akkor mégis célszerűbb lenne a Mezüzo-követelést egészen elejteni és elhallgattatni őket...

Egész nap úgy járt kelt, mint aki meg van zavarodva, senkit sem fogadott és meghagyta, hogy ne háborgassák, mert nem jól érzi magát.

Közben telt az idő, másnapra volt kitűzve, hogy a zsidóknak el kell hagyniok a várost. Késő este volt, midőn a rabbi, lakásán az elnökkel tanácskozott és elhatározták másnap a püspökhöz audienciára menni. Tanácskozás közben egyszerre csak nyílik az ajtó és egy tetőtől-talpig feketébe öltözött férfi lép be, akit az elnök nyomban felismert. A püspök titkára volt az! A titkár óvatosan körülnézett és miután látta, hogy a háznép már pihenni tért, bemutatkozott, majd így szólt:

— Fontos ügyben jöttem, mivel azonban ennek közlése óriási kockázattal jár, csak abban az esetben közölhetem, ha biztosítanak, hogy mindez szigorú diszkrécióban marad...!

Ugy a rabbi, mint az elnök a legnagyobb titoktartásról biztosították a vendéget, aki ezután helyet foglalt és beszélni kezdett. Hosszasan előadta, mily hatást gyakorolt rá a Mezüzo megtekintése az elnöknél. Ez az élmény, úgymond, felelevenítette benne gyermekkori emlékeit, melyeknek képei meggyőzték őt az elvitathatatlan igazságról, hogy ő is zsidótól származik. A visszaemlékezés folytán feléledtek előtte a zsidó tradíciók, majd az akkori eltűnése, annak körülményei és végül saját neve, mely Majsela volt. Mindez megérlette benne azt a gondolatot, hogy visszatér a zsidósághoz. Ezt a lépést azonban

későbbi időre halasztja, minthogy most első feladata, a zsidóság kiüzetését megakadályozni...

Ugy a rabbit, mint az elnököt kellemesen lepte meg ez a fordulat és az elnök eltűnődve magában, akaratlanul is kiejtette párszor ezt a szót: Majsela, Majsela, mire a titkár gépiesen felelt:

— Igen, én vagyok Majsela, talán rokona vagyok kedves nejének? — kérdé csodálkozva.

— Oh, kedves Uram! — mondá elrészényülve az elnök — még több mint rokon, mert Ön saját testvére feleségemnek...

Ezután drámai fordulat következett. A titkár odalépett az elnökhöz, kezét fogott vele és átölelkezve mondá sírva: „Kedves Sógor, én vagyok az...” De tovább nem tudott szólni, mert eszméletlenül esett vissza székére. Midőn magához tért, első dolga volt érdeklődni szülei iránt és fájdalommal vette tudomásul azoknak elhunytát... Megbeszéltek, hogy az elnök ne szóljon egyelőre erről a feleségének mindaddig, míg a rendelet visszavonása nem történt meg. Meghagyta a rabbinak, hogy másnap kérjen audienciát a püspöktől, amit ő majd elő fog segíteni. Ezzel elbucúzott tőlük.

Másnap a rabbi az elnökkel audienciát kért, amit a titkár jelentett a püspöknek. Ez eleinte hallani sem akart róla és mér-

gesen kiabálta: „Ezekről az átkozott zsidóktól sehogysem tudok már megszabadulni.” Később azonban mégis fogadta őket és borzasztóan kiabált, mit akarnak tőle, ő nem ad kegyelmet és a zsidók tartoznak a várost elhagyni. Erre a rabbi és elnök sírva könyörögtek előtte, ami végre megpuhította és így szólt hozzájuk:

— Valójában nem érdemeltek kegyelmet, mert nem akartok áttérni a keresztény hitre. Azonban, hogy meggyőződjétek, hogy minket keresztényeket az emberbaráti szeretet fenkölt gondolata vezérel, megbocsájtok nektek és megmaradhattok a városban.

Ez az esemény Sovüajsi ünnepe előtt pár nappal történt. A rabbi és elnök sietve hozták az örömhírt a városba, melynek gettója csakhamar visszahangzott az ujjongástól és a rövidesen beköszöntött fenséges ünnepen hálátelt szívvel rebesgették fohászaikat a Mindenhatóhoz, boldog meglepődöttségben. És örömmel fogadták újból a Kinyilatkoztatás szent ígét, mint egykor őseik a Szináj hegyén.

Pár hónappal később híre ment, hogy a püspök titkára hirtelen eltűnt. Senki sem tudta, mi történt vele, csupán a rabbi és az elnök, valamint neje tudták, hogy Hollandiába szökött, ahol visszatért az ősi hitre. (Vége.)

A kinyilatkoztatás midrasaiból

„Bachajdes haslisi...”, — a harmadik hónapban, ahogy Izrael fiai kivonultak Egyiptomból, ezen a napon érkeztek a Szináj pusztájába. Isten Izraelnek az Egyiptomból való kivonulás órájában akarta adni a Törvényt, de ők egyenlenkedtek egymással, azt mondták: „Vezért választunk és visszatérünk Egyiptomba”. Erre azután tovább vezette őket és midőn helyreállott közöttük a béke, amikor azt mondhatja róluk a Tóra: „Vájichan som jisroel — és ott táborozott Izrael”, azaz „táborozott egy emberként”, — akkor kinyilatkoztatta magát neki, mert azt mondotta: „A Tóra utjai a kellemesség útjai és összes ösvényei a békét jelentik”, illő tehát, hogy a kellemesség és a béke Tanát csak olyan nép kapja, aki maga is békében él egymás között. És mikor történt ez? „A harmadik hónapban.”

*

„Bajajm haze bôu midbar szinój, ezen a napon érkeztek Szináj pusztájába.” Hát ezen a napon érkeztek oda? A Tóra ezzel arra akar tanítani bennünket, hogy mindig úgy tekintsük a Tórát, mintha aznap adatott volna. Isten szólt Izraelhez: Gyermekeim, olvassátok minden évben ezt a szakaszt és én olybá tekintem, mintha ti magatok állnátok ott a Szináj hegyénél és átvennétek a Tórát.

*

„Onajchi Hasém Elajkechó — én vagyok az Örökkévaló, a te I'tened.” Rabbi Chaninó ezzel kapcsolatban a következő magyarázatot mondotta: „Isten megjelent nekik komoly arccal, nyugodtképpén, derűs arccal és nevetősen. A komoly arc szólt az írásbeli Tórának: Ha az ember a Tórát tanítja, akkor komoly és megin-

duktásról tanuskodó legyen az arca. A nyugodtság szól a Misnának, a derű a Talmudnak és a nevető arc az agadikus magyarázatoknak. De Isten azt mondja: Bárha én más és más módon jelenek meg nektek, mégis „Én vagyok az egyetlen”.

És amikor az Örökkévaló beszélt Izraellel, a nép mindegyik tagja azt hitte, hogy övele beszél kizárólag. Azért nem az áll, hogy én vagyok az Örökkévaló, „a ti I'tenedek”, hanem: „Én vagyok az Örökkévaló, a te I'tened.” Sőt, minden szó mindenkihez, a felfogási képessége szerint szólt. Ez a csoda megtörtént a manánál is. Minden kora ember más és más ízt érzett benne. Azt olvassuk: „A manna ize olyan volt, mint az olajos lepény” (Bamidbor 11.). Ezt azt jelenti, hogy izlett a csecsemőnek, mintha anyatejet szoptott volna. Jechezkél próféta pedig a 16. fejezetben azt mondja, hogy az Ur által

küldött eledel olyan volt, mint „finom liszt, olaj és méz.” Ez azt jelenti, hogy a manna az ifjúknak úgy izlett, mint az az étel, amelyre öneki étvágya volt. Azt is tanítja a Tóra (Semajsz 16.), hogy „a manna olyan volt, mint a mézes lepény.” Ezt szeretik az öregek. Ahogy a manánál volt, úgy volt az I'ten által kinyilatkoztatott ígével. Mindenkihez szólt és azért mondtotta I'ten, hogy bárha mindenki más-más hangot hall, ne higgye senki, hogy több isten van, mert csak „Én vagyok az Örökkévaló, a te I'tened.” az I'ten, aki „kivezetett téged Egyiptom orszagából.” Azóta is megmaradt Ő ugyanannak. Jóllehet, a babiloni fogságba jutottak, azután pedig sok egyéb száműzetésbe és szenvedésekbe, de be fog következni a prófétai ígét is: „Izrael megmenetetik az Örökkévaló által örök megmenetessel.” (Midras P'sziktó).

Eredeti angol szöveg-
különlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u. 4. — Szombaton zárva

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondulások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszerű beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegekben is.

MAKÓI ORTH. IZR. HITKOZSÉG.

אקרויט דקהלחנו יצאו חלמו ביום הועד של א'
בחקי הריצה רפיק למלא מקום הדימוי
שנשאר פנוי עיי פטירת הרב הגאון החסיד
המנוח מו"ה חיים יודא דייטש זצ"ל כאופן
שמבקשים בחירי כהלה בתורה ויראה
ובחסידות. בן גדולים ואורח הארץ אשר
יהי ראוי לאיגשלא דואת למלא מקום
גדולים. שישא את בת הרב הגאון המנוח ז"ל
השוכות נערכות על כתובת אלמנת הרב ז"ל:

Özv. Deutsch Lipótné rabbiné, Makó.

זאב צבי מאנטאג שלמה רובינשטיין
ראש הקהל. סגן רה"ק.

Dr. Frenkel Bernát

vallásitanár

ZSIDÓ NEVELŐINTÉZETE

Bpest, XIV., Szabó József-utca 14.
Üdülő: I., Béla király-út 34.
Telefon: 165-170.

INTERNATUS fiúknak és lányoknak
Leánytovábbképző 14 évesnél idősebbeknek.
Korrespondáló tanfolyam, zene, nyelvek.

GYERMEK ÉS DIÁKÜDÜLŐ
A SVÁBHEGYEN, 3000 négyzetméteres
PARKBAN. Külön gyermeksport!
Fejlesztőknek is. Prospektus díjtalan.

Tátralomnic! ארטה לנצז-פנזיו!

(Goldperger-villa.) Modernül berendezett szobák, fényes fekvés egy nagy park
közepén. Egyenes kilátás a fogaskerekű-vasút tengerszem-állomására. Ia. ellá-
tás és kiszolgálás. Szolid árak. Elő-utószobában ármérséklés. Megnyílik jú-
nius elején. Prospektust küld: A. Lencz, Kezmarok.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

Speciális kivitel! VII. DOB-UTCA 27. Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártávokony széffel,
csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Orthodox Izraelita Leányinternátus, Vácon

elemi, polgári és kereskedelmi tanulók részére. Modern épületben a legkényesebb
igényeket kielégítő higiénikus berendezéssel. Bőséges ellátás. Családias és vat-
lászorkölcsös nevelés. Egészségügyi és tanulmányi gondos ellenőrzés. Komoly
felügyelet. Német társalgás. Szünidőben nyaralás heti 25 pengőért. Prospektus.
HIRSCHFELD LEÁNYINTERNÁTUS, VÁC.

Nyilvános jogu izr. polgári iskolával és Talmud-
Tórával kapcsolatos orth. fiuinternátusba Vácon

megkezdődtek az előjegyzések a köv. tanévre. Prospektust küld:

HERSCH IZR. INTERNÁTUS, VÁC.

Apró hirdetések

MÁTRAFÜREDEN kisvasut és autó-
busz állomásnál folyóvízes szobákkal
orth. kóser penzióban legolcsóbb nyaralás
Mandl Erzsébetnél, legszebb helyen a
fenyvesben.

KERESÜNK használt jókarban levő
Sasz-t és Sülchon Örűch-ot. Jelige:
„Komoly”.

BÖRKERESKEDŐ segéd, szigorú orth.
házból nőülne. Jelige: „5698.”

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700
m.) Május 15-én megnyílik a Joli-vil-
lában az orth. kóser penzió. Kívánatra
prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Ka-
zinczy-utca 6.

C SINOS, szép, vizsgázott női varróleány
férjhez menne intelligens, magas 28-
30 éves önálló női szabóhoz, vagy ön-
állósításához hozzásegítené hozományá-
val. Jelige: „Kettőzött munkaerő”.

VALLÁSOS kereskedősegéd nőülne,
3-4000-rel. Jelige: „Dunántul”.

Jeligés hirdetések feladóinak címét
diszkrécióban tartjuk.

NYOMDÁSZ-SEGÉD, magyar—héber
szedő-gépmester, könyvkötészethez is
ért, állást keres. Jelige: „Megbízható
szombattartó”.

KÖZÉPKORU egyedülálló özvegyasz-
zony orth. háztartásba elhelyezkedne.
Vidékre is. Cím: Holländerné, VI.,
Lovag-utca 14. II. 9.

VÁCI-UTCAI nőiruhaszalonomat meg-
osztanám szombattartó füzőssel vagy
kalapossal. Telefon: 184-114. (Ugyan-
ott tanulóleány két éves szerződéssel
felvétetik.)

GYORSIRÓNÓ irodai, pénztárnoknői
szombattartó állást vállal. Jelige:
„Szorgalmas.”

MÁTRAFÜREDEN megnyílt az elis-
mert első orth. kóser KLEIN PENSIO
Folyóvízes szobák. Olesó előszobái
árak.

FIATAL feltűnően csinos jóalakú lány-
rokonhoz benősülhet jólmenő vállalat-
latba, előkelő családba, magasabb, jó-
megjelenésű intelligens 26-30 éves
fiatalember. Jelige: „Ben tajró v'jóré
somajim”.

JÖLMEÑO szalonnal bíró szabónő férj-
hezmenne szombattartó uriemberhez.
Jelige: „32-36 éveshez.”

BIZTOS megélhetésű, jésivát járt, maga-
sabb, jómegjelenésű, intelligens fiatal-
embert keresek igen szép, fess, 21
éves hugomnak, P 15-20.000 hozomá-
mánnyal. Jelige: „Előkelő család”

Jeligés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.

ELSŐRENDÜ szakmára kitanitok rövid
idő alatt. Bármely országban hasznát
vehető. Jelige: „Megegyezés”.

MEGBIZHATÓ szombattartó, ügyes, ön-
állóan kiszolgáló rőfös- és divatáruse-
gédet július 1-re akceptálok. Pályázók
közöljék szerény fizetési igényüket és
eddig működésüket. Perlstein Adolf,
Szerencs.

RIF-t, Sülchon Örűchot, Rambamt stb.
veszek. Weiner Sándor, Szirák.

VIDÉKEN jólmenő üzlettel bíró, talmu-
dot tudó 30 éves fiatalember elvenne
textilben jártas barna kislányt hozomá-
mánnyal. Jelige: „Ideális házasság.”

SZÜLŐK FIGYELMÉBE! Küldje gyer-
mekét kíséret nélkül a kitűnő subal-
pini levegőjű Mátrafüredre az orth.
kóser Klein-penzióba ahol külön modern,
folyóvízes, fürdőszobás villában
lesznek elhelyezve. Orvosi felügyelet.

ELŐKELŐ orthodox család férjhez adná
hibáján kívül elvált, intelligens, mű-
velt, szép leányát, komplett 3 szoba be-
rendezéssel, 10.000 pengő készpénz hozomá-
mánnyal, egzisztenciával bíró 35-40
éves férfihez. (Lehet gyermektelen el-
vált vagy özvegy is.) Jelige: „Talmid-
chóchom”.

DRÓSEKAT németül, ünnepélyes alkal-
makra (bárművező, chaszene, próba és
székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekül-
dése ellenében, psettit külön díjazás-
sal, diszkréció mellett szállít: Braun
Izrael rabbi, Bpest, Izabella-u. 36.

Berkovits Livia

nőruha szalonját V. Erzsébet-tér 8.
alól, VI. Teréz-körút 25. sz. alá
helyezte át.

Urleányokat szabni-varrni tanít ju-
tányosan. (Telefon: 311-573.)

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ת

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 60.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein Ünneppek után
Dezső:

Szerencsésen és emelkedett hangulatban zajlot-
tak le az utolsó hetek sorozatos ünnepségei. Kezdő-
dött az eucharisztikus kongresszussal, amely nem-
csak vallási, de nemzetközi külpolitikai viszonylat-
ban is nagy erkölcsi sikert jelentett az országnak és
amelynek jótékony hatása nem maradhat el. Folyta-
tódott a magyar nemzet Szent Istváni ünnepével,
amely a rendes évi keretén túl, ragyogó fényességgel
ismertetett meg a katolikus világ itt időző nemzet-
közi képviselői előtt. Végül pedig a teljesen egybe-
vágó pünkösdi kettős ünnepnapja, amelyet a keresz-
tény felekezet saját szertartása szerint ünnepelt, mi
zsidók pedig a színáji kőtáblák magasba emelésével
mutattuk be a Tízparancsolat örökéletű etikumát
és humánitását. Az emberi jogok, az igazság és
testvéri szeretet palládiumát kaptuk a kinyilatkoztá-
s ünnepén, amikor az Örökkévaló a Szináj hegy or-
máról hirdette ki a Tíz Igét, amelynek első szolgálja
és példaadó népe Izrael volt és maradt a mai napig.

Szeretném, ha hittestvéreim az ünnepei hetek ihle-
te után bizakodással tekintenének a jövőbe, ami a
mai időkben ugyan súlyos lelkiérőt igényel, gondol-
junk azonban arra, hogy a boszorkányper módjára
ránkszakadt zsidótörvény nem lehet örökéletű, mert
az sehogyan sem illik bele hazánk alkotmányos életébe.
Gondoljunk tovább arra a megnyugtató jelenségre,
hogy a felsőház 226 tagja közül csupán 40-en voltak
jelen egy ily fontos törvényjavaslat szavazásánál, eb-
ből 4-en ellene, 36-an mellette adták le szavazatukat.
Száznyolcvanhat felsőházi tag nem vett részt a sza-
vazásban. Ez alkalommal tisztelettel kell meghajol-
nunk a Tisza-kabinet két volt minisztere Balogh Jenő
és Beöthy László előtt, akik nyíltan állásfoglaltak az
ominózus zsidótörvényvel szemben. Annál szomorúbban
hatottak a felsőházban helyet foglalt keresztény
főpapok zsidóellenes felszólalásai, akik a sokat han-
goztatott keresztény szeretet helyett, felekezeti és
faji elfogultsággal telített beszédet tartottak ellen-
ünk. Itt tehát nagy csalódás ért bennünket. Nem
hittük, hogy a nagyműveltségű és széles látókörű fő-
papok annyira magukévá teszik azt az ellenséges fel-
fogást, amely igaztalan általánosítások alapján való-
ságos vesszőfuttatást végzett az amugyis vérig meg-
alázott és megbántott zsidóságon. Nem hittük,
hogy azok az egyházfők, akik végeredményben mégis
csak a keresztény egyház legmagasabb irányítói és
akiknek a vatikánnak békeséget hirdető nyilatkozat-
aihoz kellene igazodniuk, ezzel teljesen ellenkező ál-

láspontra helyezkednek a magyar törvényhozás felső-
házában. Mély rezignációval kell ezt tudomásul ven-
nünk.

Szomorú dolog, hogy éppen azok, akiknek a ba-
jok eltávolításán és a meglévő erő egyesítésén kel-
lene dolgozniuk, maguk szaporítják az ellentéteket és
a felekezeti vagy faji elkülönítés nivójára szállanak
alá. Mikor soha nagyobb szükség nem volt az össze-
tartásra, mint ma, a vallásfelekezetek hivatalos örei
ássák mélyebbre az ellentéteket és erkölcsi támoga-
tásban részesítik a társadalom rendbontóit és a de-
magógia fekete lovagjait. Ez a jelenség nemcsak az
érzékeny szívű humanistákat nyugtalanítja, hanem az
edzettebb közéleti férfiakat is komolyan gondolko-
dába ejti. Hiszen minden komoly tényezőnek rá kell
eszmélni arra, hogy a felekezeti béktelenség nemcsak
a társadalmat, hanem az ország konszolidációs mun-
káját is alaposan veszélyezteti. A felekezetek vezetői
ne politizáljanak, hanem szolgálják a lelkipáztorko-
dás és emberszeretet eszményi igéit és a társadalmi
béke magasztos munkáját. Csakis békés, vállvetett
munkával és testvéri összefogással mozdíthatjuk elő
a haza és a társadalom boldogulását.

Azonban, ha sikerült is az antiszemitáknak husz
éves rendszeres uszító munkájuk után a gyenge Da-
rányira a zsidótörvény javaslatot ráerőszakolni, re-
méljük, a konszolidáció jegyében megalakult Irredy-
kormány és annak közismert keménykötésű belügy-
minisztere rendet fog teremteni, erélyesen szembe-
szállva a társadalmi béke és megértés ellenségeivel,
a külföldi maszlagokat propagáló politikai vigécek-
kel.

Ebben reménykedve, ne veszítsük el bizakodá-
sunkat a jobb jövőbe. Ne ülünk fel rémhírterjesztők-
nek és politikai ugratóknak. Vége lesz a mostani láz-
állapotnak és valamikor mint egy rossz álomra fo-
gunk visszagondolni a mai szomorú időkre. Mi zsi-
dók, teljesítsük tovább is maradék nélkül polgári kö-
telességünket, végezzük el mindennapi kenyerünket
kereső becsületes munkánkat. Ne veszítsük el re-
ményiségünket a jobb belátás és jövőre nézve. Elvégre
ez az ország mégsem a Csilléryk és Szálásik országa,
hanem Kossuth Lajos, Széchenyi, Deák Ferenc, a Ti-
szák és Szilágyi Dezsők utódainak megértő és eddig
felekezeti türelemben élt lovagias, becsületes magya-
roké. Erre gondolva, teljesítsük tovább is polgári fel-
adatainkat úgy mint eddig és bizzunk rendületlenül
egy kialakuló jobb jövőben.